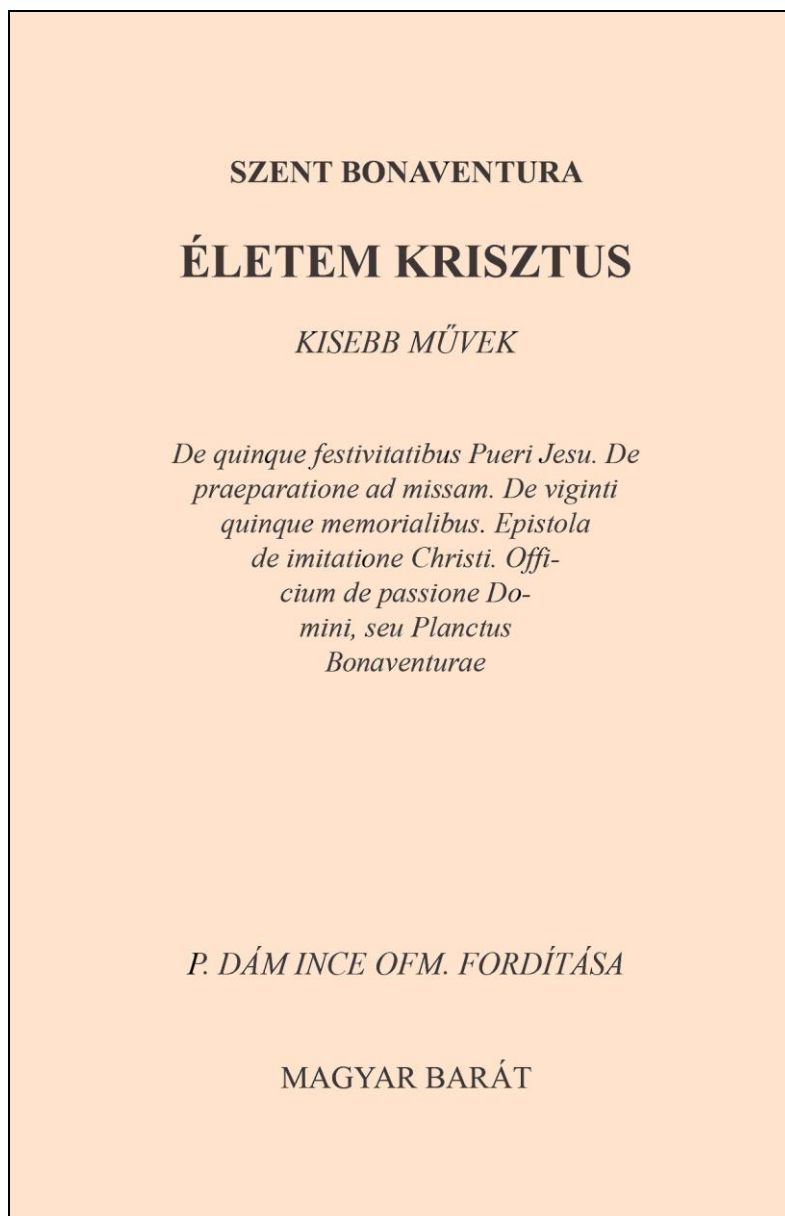

Szent Bonaventúra Életem Krisztus Kisebb művek

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Szent Bonaventúra
Életem Krisztus.
Kisebb művek

1. De quinque festivitibus Pueri Jesu
2. De praeparatione ad Missam
3. De viginti quinque memorialibus
4. Epistola de imitatione Christi
5. Officium de passione Domini, seu Planctus Bonaventurae

P. Dám Ince OFM fordítása

Imprimatur Budapest, 1944/1772
P. Paulus Schrotty ofm. Del. Gen.
Vác, 1945/2202. + Josephus Eppus.

„Szavaim engem helyettesítenek. Olvasd gyakran, s amikor olvasod, arra gondolj, hogy én beszélek veled, s én mondom ezeket a szavakat.”
(Bonaventúra: Epistola de Imitatione Christi, in fine.)

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv *A lelkiélet ferences mesterei* című sorozat 12-ik köteteként jelent meg 1944-ben.

A szöveget Endre Csaba és P. Bocsa József, Sch. P. vitte számítógépbe. Az eredeti szöveget apró változtatásokkal a mai helyesíráshoz igazítottuk.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék	3
Előszó	5
1. Kisded Jézus ünneplése (De V Festivitatibus Pueri Jesu)	6
Bevezető	6
Az első ünnep: Hogyan fogantatik lelkileg szívünkben az Isten fia, Jézus Krisztus?	6
A második ünnep: Hogyan születik meg lelkünkben szellemi úton az Isten Fia?.....	9
A harmadik ünnep: Hogyan ünnepeljük meg lelkileg a Kisded Jézus névadását?	10
A negyedik ünnep: Hogyan keressük és imádjuk a szent királyokkal mi is lelkileg az Isten Fiát?	11
Az ötödik ünnep: Hogyan ajánljuk fel az Isten Fiát lelkileg a templomban?.....	12
2. Hogyan készülünk a szentmisére? (Tractatus de preparatione ad Missam)	15
Bevezető	15
Első fejezet. A misézést négyféle önvizsgálatnak kell megelőznie	15
1. § Milyen hittel járuljunk az oltárhoz?.....	15
2. § Milyen elhatározással és készüllettel járuljunk az oltárhoz?	16
3. § Mekkora szeretettel és buzgalommal járuljunk az oltárhoz?	18
4. § Miért járulunk az Úr oltárához?	21
Második fejezet. A töredelem és szentgyónás, a közvetlen előkészület és misemondás	23
3. A lelkiélet alapelvei (Epistola de XXV Memorialibus)	25
Bevezető	25
Általános emlékeztető elvek	27
Részleges emlékeztető elvek	27
1. Fojtsd el rendetlen kívánságaidat!	27
2. Írtsd ki bűneidet!	28
3. Vágd szét kötelékeidet!.....	28
4. Viseld türelemmel szenvedéseidet!	28
5. Semmit se gyűjtsd magadnak!	28
6. Légy szegény, és vedd meg magad!	28
7. Kerüld a megtiszteltetést!	28
8. Légy igazán alázatos!	28
9. Őrizd meg lelki békédet!.....	29
10. Őrizd érzékeidet!	29
11. Szeresd a magányt és a virrasztásokat!.....	29
12. Szeresd az isteni szolgálatot!	29
13. Mindenek fölött tiszteld a dicsőséges Szüzet!	29
14. Kerüld a nőekkel való társalgást!	29
15. Kerüld a csüggettséget és szomorúságot!.....	30
16. Mindenkiben a jót keresd!.....	30
17. Vigyázz a szívedre!	30
18. Szeresd felebarátodat!.....	30
19. Imádságodat szent tettekkel egyesítsd!	30
20. A szent engedelmesség.	31
21. Vigasztalódásaidat és szenvedéseidet titokban tartsd!	31
22. Mindig s mindenütt gondolj Istenre!	31
23. Gondosan őrizd meg magad a gonoszlélek cselvetéseitől!	32

24. Őszintén gyónd meg bűneidet!.....	32
25. Hogyan kell vélekednünk önmagunkról, ha mindjárt tökéletesek vagyunk is?.....	33
Befejezés.....	33
4. Krisztus követése (Epistola de imitatione Christi).....	35
5. A mi Urunk kínszenvedésének zsolozsmája, vagy Bonaventúra testvér siralmai (Officium de passione Domini Planctus Bonaventurae)	39
Hajnali imaórára.....	39
Órváltásra.....	41
Dicséretre.....	42
Az első imaórára	44
A harmadik imaórára.....	46
A hatodik imaórára.....	47
A kilencedik imaórára	48
Vecsernyére	50
Befejező imaórára	52

Előszó

Szent Bonaventúra a kis művek zsenije. Hatalmas kötetekre rugó munkái mellett a kis elmélkedések egész sorát írta meg. Bármelyiket üssük fel, mindegyikben bennefeszül a történelem egyik legnagyobb rendszerezőjének ereje. Logikájának fegyelme uralja a legkisebb levelet is. Ezért nevezhették az Itinerarium-ot és a Breviloquium-ot a teológiai irodalom gyöngyének és legkiválóbb összefoglalásának, s halmozták el a legnagyobb dicsérettel csaknem minden munkáját.

Ebben a kötetben ezeket a kisebb elmélkedéseket kötöttük csokorba. Szervesen hozzátartozik ahhoz a sorozathoz, amelyben összes lelki vonatkozású írásait édes anyanyelvünkön megjelentettük, vagy a közeljövőben kiadni kívánjuk.

Az első A KISDED JÉZUS ÜNNEPLÉSE, a De V Festivitatibus Pueri Jesu. Bonaventúra legbájosabb és szellemesebb könyve. Megihleti a kis Jézus születésének titka, s az ő lelkében nyomban megsejlik az isteni Kisded életének szellemi, misztikai tartalma, s megoldja a nagy kérdést, miképp is lehetne lelkileg megünnepelni az Istengyermek életének eseményeit: fogantatását, születését, a napkeleti bölcsek imádását, Jézus névadását és a templomban való bemutatását.

HOGYAN KÉSZÜLJÜNK A SZENTMISÉRE? – Tractatus de praeparatione Missam a második mű címe. Papoknak írt mű. Mély hit, áhítat, tudás, apostoli szándék vezeti a könyvének megírásában. De a hívek is nagy haszonnal olvassák. Hiszen, ugyanaz a szentmise a papé és a hívőé, csak a szerepük kettő benne. A pap az áldozatot bemutató közvetítő tisztségével a vállán, a hívő pedig a keresztség gyümölcseiben való részesedés vágyával.

A LELKI ÉLET ALAPELVEI címen nyújtjuk a Szeráfi Doktor De XXV Memorialibus néven ismert rövid írását, amelyben a keresztény tökéletesség legfontosabb törvényeit foglalja össze klasszikus rövidegességgel. Tulajdonképpen szerzetesnek szánt sorok, de minden tökéletességre törekvő hívő ábécéje is. Szent Bonaventúra egyéni életszentségének is hű képe és bizonyossága.

KRISZTUS KÖVETÉSE az Epistola de imitatione Christi kis írás fordítása. Szent Bonaventúra kapcsolatait Kempis De imitatione Christi c. művével régebben gyanítják, egyesek a szerzőt is sejtik benne. A bonaventúrai hatást mindenesetre elfogadhatjuk. Példákkal szemléltetett lelkigyakorlatos gondolatmenet. A lelki élet bonaventúrai alapelveit még rövidebbre fogva találjuk meg benne.

Végül ide kellett illesztenünk a Szent Bonaventúra siralmait, Planctus Bonaventurae néven ismert imaórákat A MI URUNK KÍNSZENVEDÉSÉNEK ZSOLOZSMÁJA, Officium de Passione Domini címen. Szentünk lelkiéletének központi eszméje a szenvedő Krisztus. Nem csoda, ha zsolozsmát is írt a nagy titkok tiszteletére. A szentírás szavainak ügyes elrendezése és a szenvedő Krisztusról jövődőlő zoltárok felhasználása jellemzi.

Hogy fordításuk A Lelki Élet Ferences Mesterei c. sorozat szerkesztőinek egyikére esett, az természetes. Vállalkozása hozzátartozik a Bonaventúra-sorozat betetőzéséhez. Bár meg kell vallania, hogy ezek a kis összefoglalások – bizonyos tekintetben – nagyobb hasznára voltak a bonaventúrai eszmekör megismerésében, mint a szentenciáskommentárok hatalmas szelleméptményei.

Külön hálával adózunk az isteni Gondviselésnek azért a nem mindennapi kegyelemért, hogy kezdeményezésünk a világtörténelem legnehezebb idejének aggodalmai ellenére is megszülethetett, s a magyar lelkiéleti irodalmat a misztikusok fejedelmének legfontosabb írásaival gazdagíthattuk.

Gyöngyös, 1944. A Ferences Mindenszentek napján,

a szerkesztőbizottság.

1. Kisded Jézus ünneplése (De V Festivitatibus Pueri Jesu)

Bevezető

A szentéletű férfiakat jobban megvilágítja az isteni fény Isten Egyházában. A mennyei áhítat erősebben hevíti nézeteiket, Jézus édes szemlélése pedig tanításukat. Ők mondják, hogy a megtestesült Igéről való ájtatos elmélkedés a méznél s az illanó kenet minden illatánál kellemesebben gyönyörködteti, édesebben kábítja, tökéletesebben vigasztalja és erősíti a buzgó lelkeket.¹

Igy történt, hogy amikor mindennapi gondjaim tömkelegétől kissé elvonultam, s magamba mélyedve csendesen elgondolkoztam, miképp is elmélkedjem ezekben a napokban a megtettesülés titkáról, hogy némi lelki vigasztalást merítsek, s e siralom völgyében² megízleljem legalább tükrön által³ az Isten édességét, – s ha egy kissé megízleltem, az ideiglenes és képzeletszülte vigasztalásokba annál jobban belefásuljak.

S amint a csendben elmélyedtem, még sejtelmesebb gondolatom támadt. Hisz, a Szentlélek kegyelme révén és a Magasságbeli erejéből szellemi értelemben az istenes lélek is foganhatja, szülheti, elnevezheti, a szent királyokkal keresheti s Mózes törvénye szerint az Atya Istennek a templomban boldogan bemutathatja az Atya Isten áldott Igéjét és egyszülött Fiát.

Ekkép a keresztény vallás igaz tanítványaként, áhítatos lélekkel és nagy tisztelettel ülhajjuk azt az öt ünnepet, amelyet az Egyház a Kisded Jézusnak szentel.

Amily alázattal felfogtam az eszmét, oly egyszerű szavakba is öntöttem. A szentírók és hittudósok idézeteit a rövidség kedvéért mellőztem.

Ha ennek a rövid és szerény munkának olvasása, vagy elmélkedése közben csak egy kis buzgalmat is elértünk az édességes Jézus iránt, Őt dicsérjük, magasztaljuk és áldjuk, minden áldás szerzőjét, kútfejét és kezdetét. Ha viszont semmire se vittük, vagy az én terhemre rójtatok, aki tökéletlenül és méltatlanul írtam ezeket a sorokat, – vagy pedig a kevésbé ájtatos és alázatos olvasásnak tulajdonítsátok.

Az első ünnep: Hogyan fogantatik lelkileg szívünkben az Isten fia, Jézus Krisztus?

1. Miután lelkünket a bűnbánat fürdőjében megtisztítottuk, érzelmeinket pedig a szeretet zsarátnokával⁴ lánggra lobbantottuk és felhangoltuk, mindenekelőtt tiszta szemlélődésben és áhítatos elmélkedésben gondolkozzunk azon, miképp is kellene az Isten áldott Fiát, Jézus Krisztust szívünkben lelkileg fogannunk?

¹ Cfr. Anselm, *Meditat.* 12; Bernard., *Serm. 1 in Epiph. Dom.*, n. 1 sq.; *Serm. 29 de Diversis*, n. 2 sq.; *Tract. ascet.* (Szent Bernát művéi közt, tulajdonképp Gillebertus apáté) tr. 6, n. 6 sq.

² Zsolt 83,7

³ Vö. Szent Bonaventúra–Dám Ince: *A lélek útjai Istenhez.* Itinerarium. Bonaventúra-kompendium. Gyöngyös, 1942. 23. l.

⁴ Vö. Szent Bonaventúra–Keresztes Vilmos: *Az étetszentség útján* (De triplici via), Gyöngyös 1945, 1. fejj., n. 2–17.

Amikor lelkünk, akár a mennyei jutalom reményében, akár az örök büntetéstől való félelmében, avagy a siralom völgyében⁵ való huzamosabb tartózkodástól indíttatva és ösztökélve új sugallatokat nyer, szent érzelmektől lángol, mennyei dolgok szemléletében foglalatoskodik, majd régebbi hibáit és korábbi vágyait megveti és lenézi, s a világosság Atyja révén, akitől minden jó adomány és tökéletes ajándék származik,⁶ lelkileg a kegyelem Lelkének erejéből jobb életre határozza el magát, s így megtermékenyül, – mi egyéb történik vele, mint az, hogy a Magasságbeli erejének hozzájárulásával és a mennyi nyugalom megárnnyékolása⁷ folytán testi vágyaink csökkennek, lelki szemeink pedig hozzáerősödnek és segítséget nyernek a látáshoz, – és így a mennyei Atya bizonyos maggal teherbe ejti s megtermékenyíti.⁸

Ez után a szent fogantatás után lelkünk arca elhalványodik az igazi alázatosságtól, valahányszor világi társaságban kell résztvennie. S miután a világi dolgokat teljesen megvetettük és elhagytuk, megcsömörlöttünk az ételtől és az italtól, a különféle jótettek irányuló elhatározásokból és jószándékból fakadó kívánságok egyike a másikat követi. Néha meg csaknem gyengélkedünk és annyira megvetjük a magunk akaratát. Szomorúan és nyugtalanul járunk-kelünk, valahányszor régi bűneinkre, az eltékozolt időre, e világban világiasan élő emberek társaságára és a velük való társalkodásra gondolunk. Lassan nehéz és fárasztó kezd lenni, ami kívülvaló s odakünn látható. Hiszen látjuk, hogy nem tetszik Annak, akit bensőnkben fogantunk és megtapasztaltunk.⁹

2. Ó, boldog fogantatás, amelyet a világ ekkora megvetése, és a mennyei tettek és istenes elfoglaltságok iránt ily nagy vágyódás követ. S bár édeskeveset ízlelt még lelkünk, máris panasszal telve csömörlött meg testünk. Lelkünk a hegyekbe vonuló Szűz Máriával felemelkedni¹⁰ készül, úgy ráunt ily fogantatás után a földiekre, s kívánczik a mennyiek és örökkévalók után. Fut azoktól, akik a földieket élvezik,¹¹ s azok közé vágyik, akik égiek után kíváncznak. Erzsébetet szolgálja,¹² vagyis azokat, akiket isteni bölcsesség világosít meg, s az isteni kegyelem és szeretet gyújt mindjobban lángra.

Jól jegyezzük meg tehát, igen nagy szükségünk van rá: mennél jobban elvonulunk a világtól, annál közvetlenebb barátságba és meghittebb kapcsolatba kerülünk jó emberekkel. Mennél kevésbé ízlik a rosszak társasága, annál édesebben telíti és gyullasztja érzelmeinket a jó és lelki emberek tisztességes környezete. Nagy Szent Gergely mondja ui.: „Aki szent férfúhoz ragaszkodik, őt látva, beszédmódjától, példás viselkedésétől az igazság szeretetére serken, kerüli a bűn sötétségét, az isteni fény szerelmére gyullad”.¹³ Szent Izidor pedig: „Csatlakozzál a jók társaságához. Könnyen megesik, hogy társaságukban erényüknek is társa

⁵ Zsolt 83,7

⁶ Jak 1,17

⁷ Vö. Lk 1,35

⁸ Szent Bonaventúra bőven tárgyal arról, hogy a megtestesült Ige az Isten magja. A szentatyákkal pedig egyértelműleg tanítja, hogy az Ige nemcsak az Atyától és a Szentszűztől fogantatott és született, hanem minden lélekben megfogant és újjászületik, amely kegyelemben Krisztus mintájára alakul és a krisztusi életet éli.

⁹ Vö. Szent Bonaventúra–Gál Gedeon: *Beszélgetek a lelkemmel*. Soliloquium. Gyöngyös 1944, 2. fejj., n. 8.

¹⁰ Vö. Szent Béda egyháztanító homiliáját a Sarlós Boldogasszony-napi zsolozsmában.

¹¹ Vö. Filipp. 3, 19.

¹² Ugyanaz a gondolatkör, mint a 10. jegyzetben. [Vö. Szent Béda egyháztanító homiliáját a Sarlós Boldogasszony-napi zsolozsmában.]

¹³ *Libr. I. Homil. in Ezech.* homil. 5, n. 6.

leszel”.¹⁴ Már ezekből is gondolhatjuk, mily tiszta, szent és ájtatos volt a szentek beszédje, istenes és üdvös a tanácsa, csodás az életszentsége, egymás iránt kölcsönös a jócselekedete, – amíg szóval s jópéldával serkentették egymást a jobbra.

3. Te is így tégy, jó lélek, ha úgy érzed, hogy a mennyei élet új vágyát fogantad a Szentlélektől. Kerüld a rossz társaságot, menj fel Máriával,¹⁵ kérd a lelki emberek tanácsát, igyekezz követni a tökéletesek nyomdokait, tartsd szemed előtt a jók szavait, tetteit és példáját.

Kerüld a romlott emberek mérges tanácsát, mert csak felforgatni igyekeznek, gáncsolni vágnak, nem szűnnek tépázni a Szentlélek támasztotta új vágyakat, s gyakran a jámborság színe alatt öntik belénk a közönyösség mérgét, mondván: igen nagy dologba kezdesz, nagyon kemény az elhatározásod, elviselhetetlen a cselekedeted, nem bírod erővel, természet adta erényeid hiányzanak hozzá, megzavarodik a fejed, elromlik a szemed, különféle betegsége vesznek elő: tüdőbaj, agylágyulás, kövek, szélütés, vakság, érzékeid eltompulása, elméd elborulása, minden erőd összeomlása. Mindez hatalmába vesz, ha el nem állsz vállalkozásodtól, s nem ügyelsz jobban testi kényelmedre. Nem illik állásodhoz az efféle. Csökken a becsületed s a tisztelet irántad.

Látod, máris az önfegyelmzés mesterévé és a test orvosává szegődött az, aki jómaga sem erkölceit megőrizni, sem a saját lelki betegségeit meggyógyítani nem tudta. Hej, hej, – mennyi, s mily nagy embereket gáncsolt már el a világiak gonosz tanácsa, s hogy kioltotta belőlük a Szentlélektől fogant Isten Fiát.¹⁶ Ez a nyomorúságos ital s halálos ördögi csábítás, amely oly sokakban megakadályozta ezt a lelki fogantatást, s legtöbbjükben a jófeltételekben kialakult, vagy az erős fogadásban már tetté is vált fogamzást megölte és kioltotta.¹⁷

4. Viszont mások jónak és vallásosoknak látszanak, s talán valóban is azok, azonban – ne vegyék rossz néven – nem értik, hogy még nem rövidült meg az Úr keze, hogy meg ne tudjon szabadítani,¹⁸ s nem látják, hogy nem kisebbedett meg a Magasságbeli kegyessége annyira, hogy segíteni ne akarna és ne bírna. Megvan bennük a buzgólkodás Istenért, de ez nem olyan, minőt az ismeret kíván.¹⁹ Látták mások férfias cselekedeteit, s annak idején ők is jónak és szentnek tartották, csak nem volt bátorságuk nekikezdeni. Most a testi gyengeség iránt való megértés, vagy éppen a természet gyengeségétől való félelem címén tartanak vissza a tökéletesség gyakorlásától.

Nem tanácsolnak olyat, ami az élet átlagos színvonalát meghaladja, lerontják az isteni sugallat szent tanácsait. Mennél nagyobb tekintélyekre hivatkoznak tanácsaikban, annál veszedelmesebbek.

5. Az ősi ellenség leleményes ravaszságával vetik ellenünk: Ha ilyeneket cselekszel, kétségtelenül szent és jó szerzetesnek, jámbor embernek tekintenek. S minthogy nincs meg benned mindaz, amit mások vélnek rólad, a nagy, súlyos és borzalmas bűneidet ismerő legfőbb Bíró szemében felelned kell, elveszted cselekedeteid érdemét, s színleléssel, képmutatással vádol az Úr. Az efféle gyakorlatok azoknak valók, akik semmi rosszat sem cselekedtek, akik szentül és ártatlanul éltek, Istenért mindenüket elhagyták, s teljes életükben tökéletesen Istenhez csatlakoztak.²⁰

¹⁴ *Libr. II. Synonymor.*, n. 44, (alias c. 8.)

¹⁵ Vö. a 10. jegyzetet. [Vö. Szent Béda egyháztanító homiliáját a Sarlós Boldogasszony-napi zsoltosmában.]

¹⁶ Cfr. Bern., *Serm. 30. in Cant.*, n. 10 sqq.

¹⁷ Cfr. Hugo a s. Victore, *I. de Claustro animae* (inter opera Hug.), c. 2.

¹⁸ Iz 59,1

¹⁹ Róm 10,2

²⁰ Vö. Mt 19,27

6. Azonban ezeket is kerüld, kedves és ájtatos lélek! A hegyre emelkedjél Máriával.²¹ Szent Pál sem élt bűnök nélkül, nem mindig szolgált Istennek, s mégis a harmadik évig ragadtatott, és Istent színről-színre látta és szemlélte.²² Mária Magdolna tetőtől-talpig gőg, nagyratörés, világi hiúságok rabja, testi vágyak prédája, s nem telik bele sok idő, az Úr Jézus lábánál ül a szent apostolok között, s figyelemmel hallgatja a tökéletesség szent tudományát, rövidesen mindenkinél előbb méltó látni az Urat, s ő állította állhatatosan a többieknek az igazság igéit.²³

Isten nem válogatja az emberek személyét,²⁴ nem tekinti a nemes származást, nem az időtartamot, nem a sok cselekedetet, hanem az áhítatos lélek lángolóbb buzgalmát és nagyobb szeretetét. Nem azt számítja, milyen voltál eddig, hanem azt, milyen kezdesz lenni mostantól fogva.

Az ilyen tanácsokat tehát vedd el mindenestől. A tudatlanság talán menti őket, helyeslésre azonban nem számíthatnak.

7. Ha tehát nem üdvözülhetsz ártatlanságban, törekedj rá legalább bűnbánatban. Ha nem lehetsz Katalin vagy Cecília, ne restelj Mária Magdolna, vagy Egyiptomi Mária lenni. Ha úgy érzed, hogy szent elhatározásodban megfogant az Isten édességes Fia, kerüld a felsorolt halálos mérgeket, és siess, kívánd s áhítsd a szülőasszonyhoz hasonlóan a szülést is szerencsésen megérni.

A második ünnep: Hogyan születik meg lelkünkben szellemi úton az Isten Fia?

1. Másodszor fontold meg, hogy az Isten lelkileg már fogantatott áldott Fia miként születik meg szívünkben?

Akkor születik meg, amikor az okos tanács, a jól megfontolt vállalkozás, az isteni támogatás segítségül-hívása után a szent elhatározás megvalósul. Amikor a lélek elkezdti tette váltani elgondolásait, amelyeknek megvalósításától irtózott eddig, nehogy gyengeséget lássanak eljárásában.

Ennek a szent születésnek örülnek az angyalok, Istent dicsőítik, s békét hirdetnek,²⁵ mert ami szívünkben előbb megfogant, most jótetté vált, s megújult a belső ember békéje.

Nem jól őrizzük az isteni békét lelkünk birodalmában, ha a test a lélek ellen, a lélek a test ellen lázad;²⁶ ha a lélek a magányt, a test pedig a társaságot áhítja; ha a lelkét Krisztus, a testet pedig a világ gyönyörködteti; ha a lélek az Istenben való szemlélődés nyugalalmát keresi, a test pedig a világi méltóságokat.

Ellenkezőleg, akkor újul meg belső békénk s örömünk, ha a test gátolta jótett valóra válik.

Ó mily boldog születés, amelyben az angyaloknak és az embereknek ily nagy a vígassága!

²¹ Ismét I. a 10. jegyzet gondolatkörét [Szent Béda egyháztanító homiliája a Sarlós Boldogasszony-napi zsolozsmában].

²² 2Kor 12,2–4

²³ Lk 7,37; 8,2; Jn 20,1 sk.

²⁴ ApCsel 10,34

²⁵ Lk 2,13 sk.

²⁶ Gal 5,12

Ó mily édes és gyönyörűsége lenne a természet szerint cselekedni, ha tudatlanságunk megengedné. De ha tudatlanságunk meggyógyulna, maga a természet nevetné ki önönmagát!²⁷

Megtapasztalnánk, mily igaza van az evangéliumi mondásnak: Vegyétek magatokra az én igámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatosszívű; és nyugalmat találtok lelketeknek. Mert az én igám édes, és az én terhem könnyű.²⁸

2. Azonban itt jegyezd meg, jó lélek, ha ez a születés valóban gyönyörködtet, Mária szerepét kell vállalnod. Mária ui. keserű tengert, világítót és úrnőt jelent.²⁹

Légy tehát keserű tengere a könnyes büntudatnak, hogy keservesen bánjad elkövetett bűneidet, sajnálkozzál az elmulasztott jöttetek miatt, s korhold magad szüntelen az elhanyagolt és elvesztett időért.

Világíts a tisztességes társalgás, az erényes cselekvés és a jóra való tudatos serkentés révén.

Harmadszor, légy érzékeid, testi vágyaid, s minden teted úrnője, hogy minden cselekedeted az ész helyes ítélete szerint végezhesd, mindenben üdvösségedet, felebarátod épülését, Isten magasztalását és dicsőségét kívánd és keresd.

3. Ez az a boldog „Mária”, aki sajnálja és siratja elkövetett bűneit, erényekben ékeskedik s tündöklök, testi vágyain uralkodik. Ettől a „Máriától” méltóztatik Jézus Krisztusnak örömmel, fájdalom és munka nélkül lelkileg megszületnie. Ez után a boldog születés után megtudja és megízleli, mily édes az Úr!³⁰

Valóban édes, amikor szent elmélkedések táplálják, áhítatos és meleg könnyforrásokban fürdetik, vágyak szent pólyába takarják, szent szeretet ölelésében hordozzák, az áhítat forró érzelmeiben csókolják és a lélek bensőséges ölére fektetik.

Így születik meg a Gyermek lelkileg.

A harmadik ünnep: Hogyan ünnepeljük meg lelkileg a Kisded Jézus névadását?

1. Harmadszor, vegyük fontolóra, hogyan nevezzük ezt a lelkileg megszületett, áldott Kisdedet? S úgy gondolom, nem is lehet találóbb névvel illetnünk a Jézus névnél. Írva van ui.: És hivaték az ő neve Jézusnak.³¹

Ez a legszentebb név. Proféták jövendölték, angyal hirdette, apostolok prédikálták, mindenszentek óhajtották.

Ó, erős, kegyes, örvendetes, gyönyörűsége, dicsőséges Név!

Erős, mert ellenségeit legyőzi, erőinket helyrehozza, elménket megújítja.

Kegyes, mert hitünk alapja, reménységünk erőssége, szeretetünk növekedése, az igazságosság betetőzése.

Örvendetes, mert „szívünk ujjongása, fülünk dallama, ajkunk méze”,³² elménk fényessége.

²⁷ Vö. Szent Bonaventúra–Gál Gedeon: *Beszélgetek a lelkemmel*. Soliloquium, 2. fejj., 10. pont.

²⁸ Mt 11,29 sk.

²⁹ Már Szent Jeromos így értelmezi Mária nevét, s azóta a Már-la-irodalomban ezek az értelmezések. Szent Bernát gyönyörű gondolatokat fűz még a tenger csillaga jelentéshez

³⁰ Zsolt 33,9

³¹ Lk 2,21

³² Bernard., *Serm. 15, in Cant.* n. 6.

Gyönyörűsége, mert „elménket táplálja, ajkunkat enyhíti, a meghívottakat felkeni”, felüdíti az írást, tartalmat ad az olvasmánynak.

Valóban dicsőséges Név, amely a vakoknak látást, sántáknak járást,³³ süketeknek hallást, némáknak szólást, halottaknak életet ad.

Áldott Név, amely ekkora erőt fejt ki!

Ó, lelkem, akár írsz, akár olvasol, akár tanítasz, vagy bármit is cselekszel, semminek se legyen ízé, semmiben se teljék kedved, ha Jézus nincs benne!³⁴

Nevezd hát a szívedben lelkileg született Kisdedet Jézusnak, vagyis üdvözítőnek ez élet lakában és nyomorúságában. Szabadítson meg a világ ostromló hívságától, a zavaró gonosz lélek hamisságától és a test sanyarú gyarlóságától.

2. Kiáltsd, jó lélek, az élet ennyi csapása között: Ó, Jézus, világ megváltója, szabadíts meg minket, aki kereszteddel és véreddel megváltottál bennünket. Segíts, Urunk, Istenünk. Szabadíts meg, kérlek, édességes üdvözítő Jézusom! Erősítsd a gyengét, vigasztald a siránkozót, segítsd a törekenyt, szilárdítsd meg az állhatatlant.

3. Ó, mekkora édességet érezhetett ennek az áldott Névnek az adása után maga a természet szerinti anya, és az igazi lelki anya, a Boldogságos Szűz Mária, amikor hallotta, hogy ördögöket űznek ki, csodákat mívelnek, vakokat világosítanak meg, betegeket gyógyítanak, halottakat támasztanak ennek a Névnek az erejében!

Ugyanígy méltán örvendezhetsz és ujjonghatsz, én lelkem, Jézus lelki anyja,³⁵ amikor halod magad, és hallják mások is, hogy áldott Fiaid, Jézus ördögöket űz a bűnbocsánatban, vakokat világosít meg az igaz tudomány belénk-öntésével, halottakat támaszt fel a kegyelem adományozásával, betegeket gyógyít, sántákat járókká tesz, inaszakadtakat és inahúzódottakat kiegyenesít abban a lelki erősítésben, amely erősekké és bátrakká teszi a kegyelem révén mindazokat, akik eddig gyengék és betegek voltak a bűnben.

Ó, boldog Név, amely ekkora erőt és hatékonyságot méltó magába rejteni!

A negyedik ünnep: Hogyan keressük és imádjuk a szent királyokkal mi is lelkileg az Isten Fiát?

1. Kezdjük a negyedik ünnepet, a napkeleti bölcsek imádását.

Miután lelkünk ezt a legédesebb Gyermecket a kegyelemben lelkileg foganta, szülte és elnevezte, három király, vagyis a lélek három képessége a sokféleképp kinyilatkoztatott Gyermecket a királyi városban, vagyis az egész világegyetemben véli megkeresni. A három képességet joggal nevezhetjük királyoknak, hisz a testnél előbbvalók, érzékeinken uralkodnak, s amint illik, egyedül az isteni tudományokban foglalatoskodnak.³⁶

Elmélkedéseikben kutatják, érzelmeikben keresik, jámbor gondolataik közepette kérdegetik: Hol vagyon, aki született? Láttuk csillagát napkeleten.³⁷ Láttuk fénylő csillagát áhítatos lelkünkben, láttuk sugárzó fényességét lelkünk bensejében, hallottuk legédesebb szavát, ízleltük legerősebb édességét, éreztük legáthatóbb illatát, tapasztaltuk gyönyörűsége ölelését. Válaszolj hát, Heródes! Mutasd meg a szeretett és kívánva kívánt Gyermecket! Utána vágyódunk, Őt keressük!

³³ Apcsel 3,6

³⁴ Bernard., *ibid.* [*Serm. 15, in Cant.* n. 6.]

³⁵ Maga az Úr Jézus nevezte így azokat, akik az Ő Atyjának akaratát cselekszik. Vö. Lk 17–18

³⁶ A három képesség az emlékezet, az értelem és az akarat. Az emlékezet szerepét lásd: Szent Bonaventúra–Dám Ince: *A lélek útjai Istenhez*, Itinerarium, III, 3.

³⁷ Mt 2,2

2. „Ó édességes, ó szeretetreméltó, örök Gyermekek, ősidóktól várt Kisded, mikor látunk meg téged, mikor találunk Reád, mikor jelenünk meg színed előtt? Nélküled csömör az örömünk, Veled az öröm is, a sírás is gyönyörűség. Kellemetlen minden, ami ellened van, – tetszésed megnyerése olthatatlan vágyunk. Ó, ha oly édes veled sírni, mennyivel édesebb lehet neked örvendeni?!”³⁸

Hol vagy tehát, akit keresünk? Hol vagy, akit mindenben és mindenekfölött kívánunk? Hol vagy, aki születéssel, a zsidók királya?³⁹ A jámborok törvénye; a vakok világossága, a szerencsétlenek vezére, a halandók élte, az örökké élőknek örök üdvössége!?

3. A megfelelő felelet rá: Juda Betlehemében.⁴⁰ Betlehem kenyér-házat, Juda pedig bűnvallót jelent. Akkor találjuk meg ui. Krisztust, ha bűneink megvallása után a mennyei élet kenyerét, vagyis az evangéliumi tanítást meghallgatjuk, újra és újra átéljük, és áhítatos lélekkel megtartjuk, hogy így cselekedettel is betetőzzük és másokat is teljesítésükre buzdítsunk.

Akkor találjuk meg Jézust, anyjával, Máriával, ha könnyes töredelem, eredményes szentgyónás után a mennyei szemlélődés és vigasztalás édességét örömkönnnyek közepette megízleljük. Ha imádságunk, amely csaknem kétségbeesve talált, örvendezve és a bűnbocsánat reményében végződik.⁴¹

Ó, boldog Szűz Mária, aki Jézust fogantad, születed, s akivel oly édesen és örvendezve találunk Jézusra!

4. De ti is, királyok, vagyis lelkünk természeti képességei,⁴² a földi királyokkal együtt azon legyetek, hogy imádjátok Őt, s adományokat ajánljatok fel Neki⁴³

Imádjátok tisztelettel, mert teremtőnk, megváltónk és jutalmazónk. Teremtő a természeti élet megalkotásában, megváltó a lelki élet megújításában, jutalmazó az örök élet adományozásában.

Ó, ti királyok, imádjátok tisztelettel, mert a leghatalmasabb király! Imádjátok illőképp, mert a legbölcsebb mester! Imádjátok örömmel, mert a legbőkezűbb fejedelem!

Ne éréjtek be az imádással, hanem kísérje imádstokat az ajándékok átadása. Ajánljátok fel neki – mondom – az égő szeretet aranyát, az ájtatos szemlélődés tömjénét és a keserű bűnbánat mirrháját.

A szeretet aranyát a kapott javakért, az áhítat tömjénjét az előkészített mennyei örömeinkért, a töredelem mirrháját elkövetett bűneinkért.

Az aranyat Istenségének, a tömjént emberi lelke szentségének, a mirrhát teste szenvedékenységeinek.

Így keressétek, imádjátok és ajándékozzátok meg Uratokat, Jézus Krisztust.

Az ötödik ünnep: Hogyan ajánljuk fel az Isten Fiát lelkileg a templomban?

1. Végül gondold meg, jó és hűséges lélek, hogy az isteni ígérek beteljesítésére született, a mennyei édességek ízleléséről elnevezett, a lelki adományok felajánlásával

³⁸ Vö. Szent Bonaventúra–Gál Gedeon: *Beszélgetek a lelkemmel*. Soliloquium, IV., 27.

³⁹ Mt 2,2

⁴⁰ Mt 2,5

⁴¹ Bern., *Serm. 32 in Cant.* n. 3.

⁴² Vö. a 36. jegyzetet. [A három képesség az emlékezet, az értelem és az akarat. Az emlékezet szerepét lásd: Szent Bonaventúra–Dám Ince: *A lélek útjai Istenhez*, Itinerarium, III, 3.]

⁴³ Mt 2,11

keresett és meglelt, imádott és megtisztelt Gyermeket miképp mutassuk be a templomban, s ajánljuk fel jámbor, alázatos és köteles hálaadáskép az Úrnak?⁴⁴

Miután tehát a boldog „Mária”,⁴⁵ Jézus lelki anyja az áldott Fiú fogantatása által megtisztult a bűnbánatban, születése által megerősödött a kegyelemben, áldott névadása révén megvigasztalódott bensejében, s végre is az imáadásban a királyokhoz hasonlóan isteni úton nyert útbaigazítást, – nem marad más hátra, mint hogy a mennyei Jeruzsálembe, az Istenség templomába vigyék, s ott bemutassák Istent, az Isten és a Szent Szűz Fiát.

2. Menj fel tehát, lelki „Mária”,⁴⁶ nem a hegyi városba,⁴⁷ hanem a mennyei Jeruzsálem hajlékába, a legmagasabb város palotájába. Ott, az örök Szentháromság és osztatlan Egység trónja előtt hajts alázattal térdet, s az Atya, Fiú és Szentlélek dicsérete, magasztalása és áldása közepette mutasd be az Atya Istennek a „te Fiadat.”⁴⁸

Ujjongva dicsérd az Atya Istent, akinek ihletésére jóelhatározásaidat fogantad!

Magasztald dicsérettel a Fiú Istent, akinek hatására a megfogant elhatározást tetté váltottad!

Áldd és szentnek zengjed a Szentlélek Úristent azért, mert vigasztalása a jónak gyakorlásában mindedig megtartott!

3. Áldd az Atya Istent, lelkem, minden adományában és javaidban, mert ő az, aki téged a világból titkos sugallattal kivezetett, mondván: Térj vissza, Sulamitis!

– amely hívásnak az értelmét már kifejtettem a Beszélgetek a lelkemmel (Soliloquium) c. mű második fejezetében.⁴⁹

A Fiú Istent minden szentjeiben magasztald. Ő szabadított meg titkos sugallatával a gonosz lélek szolgaságából, mondván: Vedd fel kereszteted! A gonosz lélek igáját pedig vedd el! Az ő igája mérhetetlenül keserű, az én igám ki kimondhatatlanul édes. Az ő igája nyomán örök kín és gyötrem jár, az én igámnak mézédese a gyümölcse, s kényelmes nyugalmat ad. Az ő igája néha édességet nyújt, de hamisat s pillanatnyit, az én igám igaz s üdvös örömmé hangol. Ő ideig-óráig emeli fel szolgálait, hogy aztán örökre megalázza, aki azonban engem tisztel, annak kis időre megaláztatásban van része, hogy aztán örökre uralkodjék és megdicsőüljön.

Ez az a tanítás, amelyre az Isten Fia részben maga, részben szent tudósai és barátai révén oktatótt, s amely a gonoszlélek hamis csábításától, a test és a világ hízelgő csalárdságától megszabadított.

Áldjad s szentnek zengjed, lelkem, a Szentlélek Úristent mindenkor, aki téged mézzel folyó vigasztalásával megerősített, mondván: Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megnyihítelek titeket.⁵⁰

Ó, puha és elkényeztetett, gyarló és beteg, a világi gyönyöröktől megszedült, e világ örömeitől – mint a sertés a borseprűtől – megrészegedett lelkem, hogyan tudtál volna az ősi ellenség ily, s ekkora hálói közepette, ennyi hamis tanácsa, oly változatos akadályai,

⁴⁴ Vö. Lk 2,22

⁴⁵ Vö. a 10. jegyzetben mondottakat [V.h. Szent Béda egyháztanító homiliáját a Sarlós Boldogasszony-napi zsolozsmában.]

⁴⁶ A 10. jegyzet értelmében [Vö. Szent Béda egyháztanító homiliáját a Sarlós Boldogasszony-napi zsolozsmában.]

⁴⁷ Lk 1,39

⁴⁸ A 10. [Vö. Szent Béda egyháztanító homiliáját a Sarlós Boldogasszony-napi zsolozsmában.] és 35. [Maga az Úr Jézus nevezte így azokat, akik az Ő Atyjának akaratát cselekszik. Vö. Lk 17–18] jegyzet értelmében.

⁴⁹ Szent Bonaventúra–Gál Gedeon: *Beszélgetek a lelkemmel*, II., 37. sk.

⁵⁰ Mt 11,28

számtalan barátod, rokonod, s egyéb hozzátartozód lebeszélései és sebző nyíllai ellenére a jóban megmaradni, a bűnök annyi kötelékétől körülveve a jóban haladni, – ha a Szentlélek Úristen kegyelme irgalmasan nem segít, s gyakran nem vigasztal s édesdeden nem üdít?! Őreá építsd hát minden tettet, magadnak pedig semmit se tulajdoníts!

4. Mondd lelked tiszta és szent szándékával: Minden cselekedetemet te viszed végbe, Uram!⁵¹ Színed előtt semmi vagyok, és semmit se tehetek. A te adományod, hogy élek, nélküled semmire se vagyok képes. Irgalmasságnak kegyelmes Istene, neked ajánlom mindazt, ami a tied. Neked ajánlom magam, méltatlant, s alázattal beismerem, hogy hálátlan voltam minden nekem juttatott jótéteményedért.

Dicséret, dicsőség, hálaadás neked, Szentséges Atyám, örök fölség, aki végtelen hatalmaddal a semmiből teremtettél!

Áldalak, dicsőítelek, hálát adok neked, szentséges Fiú Isten, az Atya világossága,⁵² aki engem örök bölcsességgel a haláltól megmentettél!

Áldalak, szentnek magasztallak, imádlak, ó, Szentlélek Isten, aki engem a te áldott gyengédséggel és kegyességgel a bűnből a kegyelemre, a világból a szerzetesi életre, a száműzetésből a hazába, a munkából a nyugalomra, a szomorúságból az örömteli és gyönyörűséges boldog élvezés édességére hívtál.

Amit adjon meg nekünk Jézus Krisztus, Szűz Mária Fia, aki az Atyával és a Szentlélekkel egyetemben él és uralkodik mindörökre örökké. Amen.

⁵¹ Iz 26,12

⁵² 2Kor 1,3

2. Hogyan készüljünk a szentmisére? (Tractatus de praeparatione ad Missam)

Bevezető

A dicsőséges és oszthatatlan Szentháromság, és a legfölségesebb Oltáriszentség, a mi Urunk Jézus Krisztus drága Teste és Vére tiszteletére mintát írok neked, amely könnyedén vezérel a nagy Titkok szemlélésére, s megfelelő módon előkészít vételére.

Ne olvasd hadarva soraimat, hanem eredményesen véd szívedbe jelentésüket, s mind egészében, mind részleteiben bensőséges lélekkel és igyekezettel fontold meg minden gondolatát.

Első fejezet. A misézést négyféle önvizsgálatnak kell megelőznie

Amikor a mennyei lakoma asztalához járulsz, először is az Apostol szerint vizsgál meg magad,⁵³ s szorgalmasan járj utána, mily hittel, mekkora szeretettel, milyen elhatározással és miért járulsz az oltárhoz?

1. § Milyen hittel járuljunk az oltárhoz?

1. Fontold meg tehát e négy kellék mindegyikét, s mindenekelőtt lásd, milyen legyen a hited ennek a Szentségnek igaz volta és lényege felől.

Erősen és minden kétséget kizárólag hinned kell a katolikus hit tanítása és hirdetése szerint, hogy abban a pillanatban, amelyben Krisztus szavait kiejtjük, a papi hatalom és a szentségi jelleg erejénél fogva az anyagi és látható kenyér – mintegy tiszteletből Teremtője iránt – az éltető és mennyei Kenyérnek adja át helyét, azaz a járulékok színét. Megszüntével csodálatos és láthatatlan módon, ugyanabban a pillanatban a látható kenyér járuléka mögött igazában létezni kezd 1. Krisztus tisztaságos és szentséges Teste, amely – a Szentlélek működése folytán – a Boldogságos Szűz Mária testéből vétetett, keresztre feszített, sírba tetetett és megdicsőült a mennyben. 2. Minthogy a test nem élhet vér nélkül, azért szükségképpen jelen van az a drága bér is, amely oly áldásosan folyt a kereszten a világ üdvösségéért. 3. Mivel nincs igazi ember eszes lélek nélkül, azért Krisztus megdicsőült lelke is jelen van, amely kegyelemben és dicsőségben minden erőt, dicsőséget és hatalmat felülmúl, s amelyben az isteni bölcsesség minden kincse rejlik.⁵⁴ 4. Tekintettel arra, hogy Krisztus igazi ember és igazi Isten, az Isten is jelen van a maga dicsőséges fölségével.

Mind ez a négy együtt és külön-külön, az egész együttvéve tökéletesen rejlik a kenyér és a bor színében. Nem kevésbé a kehelyben, mint ostyában, sem kevésbé az ostyában, mint a kehelyben. Egyik sem egészíti ki a másik hiányait, hanem mind a kettőben az egész titkot találjuk, amelyről sokat kell beszélnünk.⁵⁵ Elég tehát hinnünk, hogy az igaz Isten és ember mind a két színben jelen van, s neki szolgál az angyalok serege és a szentek jelenlévő gyülekezete.

⁵³ 1Kor 11,28

⁵⁴ Kol 2,3

⁵⁵ Zsid 5,11: De quo nobis *grandis sermo*.

2. Lásd továbbá, mily szépen rejlik Krisztus épp ebben a két színben. 1. A kenyér és a bor az egész embert a legjobban táplálja: a kenyér a testet elteti, a bor vérré válik, a vérben pedig a lélek honol.⁵⁶ 2. Felhasználásuk minden egyébnél fontosabb, általánosabb és tisztább, megunni se nagyon lehet, s így nagyszerűen jelképezi a lelki táplálkozás tisztaságát. 3. Kitűnően jelképezi Krisztus testét és véréét. Mert a kenyér a szenvedésben kicsépel, megőrölt és megdagasztott, az isteni szeretet tüzétől a kereszt kemencéjében és oltárán kiszakajtott és megsült krisztusi Testet jelenti. A bor pedig azt a Vért, amelyet a kereszt présében a szőlőfürtből, vagyis Krisztus testéből a taposó zsidók sajtoltak ki.⁵⁷ 4. Végül gyönyörűen jelképezi Krisztus titokzatos testét, vagyis az örök életre előrendelt hívek sokaságából, mintegy sok búzamazgóból és szőlőbogyóból egybegyűlt Egyházat.

3. Amikor tehát az oltárhoz járulsz, vigyázz, nehogy ingadozz, s megtántorodjál, mint a nádszár, azaz a természetes ész szülte érvekre és emberi okoskodásokra támaszkodni próbálkozó vak. S nehogy azt kérdezd, miképp lehetséges ez? A zsidók vitatkoztak így egykor, s több tanítvány botránkozva vonult vissza Jézustól.⁵⁸ Te az Istennek vesd alá magad, s elmédet az annyi bizonyágtól megerősített hit igájába fogd. Mit is kételkednél e Szentség felől, amelyet Krisztus oly világosan alapított, az apostolok hirdettek, amellyel a hithű szentatyák annyi száradon keresztül éltek, amelyet annyi szertartással, csodával, jellel és törvénnyel, mintegy kézzel fogható bizonyossággal vettek körül?!

Vedd el az Egyháztól ezt a Szentséget, s meglátod, mi lesz ezen a világon egyéb, mint tévedés és hitetlenség, a keresztény nép pedig csorda módjára szétszóródik, s bálványimádásba süllyed, mint a többi hitetleneknél is látjuk.

Az Oltáriszentségben áll az Egyház, erősödik hitünk, virágzik a kereszténység és az isteni szolgálat. Ezért mondja Krisztus: Íme, én veletek vagyok a világ végezetéig.⁵⁹

4. Továbbá azt is jegyezd meg magadnak, úgy illett, hogy elrejtőzött Krisztust adjon nekünk az Atya. Mit érne hited, ha a maga látható alakjában jelenne meg neked Krisztus? Biztosan és kényszer hatására imádnád. Ám miképp viselhetné el testi szemed ezt a nagy dicsőséget? Ki olyan oktalan, hogy azt állítaná, hogy nyers húst és valóságos emberi vért ehetnének és ihatnának?!

Távozzék tehát minden kétely, mert – miként egykor az Istenség szüzi méhben rejtőzött, és az Isten Fia az emberi test fátyola mögött látható módon jelent meg a világon, – úgy az Istenséggel egyesült és megdicsőült emberség is a kenyér és a bor színe alatt rejtőzik, hogy hozzánk, halandókhöz alkalmazkodni tudjon.⁶⁰

2. § Milyen elhatározással és készüllettel járuljunk az oltárhoz?

5. Másodszer, vizsgálj meg magad, mily szándékkal és előkészülettel kell az oltárhoz járulnod? Épp ezért vizsgálódj és eszmélkedj lelkiismereted házában, s legyen gondod rá, hogy lelkedben olyas belső rútság, avagy testedben külső szennyfolt ne legyen, ami bántaná a szentek Szentjének szemét.

Elsőbbit is gondolj lelked gonoszságaira, s fontold meg, mennyi rosszat követtél el kiskorodtól kezdve, mennyi jót hanyagoltál el, mily rövid az élet, mily bizonytalan a halál, s

⁵⁶ Vö. Lev 17,11. A régiek a vért tekintették a lélek, az élet hordozójának. Szent Bonaventúra itt csak hasonlatot használ, tehát a régi természettudományos felfogás nem befolyásolja gondolatmenetének lényegét.

⁵⁷ Iz 63,2–3

⁵⁸ Jn 6,53.67

⁵⁹ Mt 28,20

⁶⁰ Az 1–4. pontban foglalt tanítást lásd Szent Bonaventúra *Breviloquium*-ában P. VI, c. 9

mily kockázatos és veszélyes az út a jelen életben? Leginkább azon gondolkozzál újra és újra, nincs-e véletlenül, – különben távol legyen tőled – utolsó gyónásod és bánatod óta elkövetett halálos bűn, vagy bűnös szándék lelkeden? Meghalna tőle a te nyomorult lelked, s a krisztusi gyökértől és az Egyháztól elszakadnál. Mert ez az éltető kenyér és isteni eledel nem ad életet és táplálékot az elszakadt és elhalt tagoknak. A szentírás is igazolja: Nem tér a bölcsesség gonosz szándékú lélekbe, és nem lakik bűnnek adózó testben.⁶¹

Az ilyenek veszik ugyan a szentség alkotó elemeit, de nem az erőit, Krisztus kegyelmét és a szeretet Istenét. Ízlő szerveikkel magukhoz veszik, de nem használ lelküknek. A gyomorba megy, nem a lélekbe. A bennünk rejlő állat minden ártalom nélkül lenyeli, azonban nem élteti a lelket, s nem egyesül vele s nem kapcsolódik belé. Ellenkezőleg, undortól üzelve maga Krisztus hányja ki az illetet, mint a szennyest, állatoknak és madaraknak szánt hullát. Vagyis a sátánnak adja megkínzásra a szerencsétlen lelket, amint Júdásról is írva van: És a falat után mindjárt belé méne a sátán.⁶²

Épp ezért, ha effélék tartanak béklyóban, vigyázz, nehogy valami okból, vagy szükségből kellő töredelem, gyónási szándék, avagy előzetes szentgyónás nélkül az oltárhoz járulni merészelj, mert rettenetes az élő Isten kezeibe esni.⁶³

6. De jaj, mennyi ma a szerencsétlen és a maga üdvösségével nem törődő pap! Úgy eszik Krisztus testét az oltáron, mintha állati hús lenne. Kimondhatatlan utálatosságok terhelik és mocskolják be őket. Nem restellik szennyest kézzel és mocskos ajakkal érinteni és megsókolni az Isten és a Szűz Mária Fiát! Hát ha ezek áldozatát elfogadja az Isten, ki merem mondani, hogy hazug és büntárs!⁶⁴

S ami még rosszabb, napjainkban akkora romlottságra és ostobaságra tettek szert egyesek, hogy azt gondolják a szerencsétlenek, naponta ismételt és megújítani szándékolt bűneik szennyét és tisztátalanságát bánat és gyónás nélkül a napi szentmisében végzett áldozással kiengesztelhetik.

Nem papok ezek, hanem szentségtörők!

Nem keresztények, hanem eretnekek!

Mert ha helyes hitük lenne, vagy félnének a büntől, vagy nem miséznének!

7. Másodszor, nemcsak a lélek, hanem a test tisztaságára is ügyelnünk kell. Azért vigyázz, ne lépj az oltárhoz tisztátalanul. S ezt nemcsak a szándékos és súlyos tisztátalanságról mondom, hanem az éjjeli, vagyis esetleges fertőzéstől is, amely eltilt a misézéstől, hacsak nagy szükség, vagy parancs nem kényszerít rá.

Ha az említett dolgok megtörténnek veled, de a szennynek, fertőzésnek nem voltál az oka előzetes vágyak felkeltésével, vagy rendetlen borozgatással, továbbá az emlékezet vagy a testi vonatkozású képzetek nem okoztak nagyobb lelki kárt, – azt hiszem, misézhetsz, hacsak jobb belátásod másképp nem dönt. Különösen, ha valamely ünneppel kapcsolatos áhítatod, vagy egyéb ok misézésre készítetne.⁶⁵

⁶¹ Bölcs 1,4

⁶² Jn 13,27

⁶³ Zsid 10,31

⁶⁴ Nem az áldozat tárgy értékéről van szó. Ez független a pap egyéni életétől. A fontos, hogy érvényesen fel van szentelve, s megvan a helyes szándéka a szentmise bemutatásához. Ellenben a miséző pap egyéni haszna elmarad, ebből a szempontból nem kell Istennek a pap áldozati lelkülete, s megveti a bűnben élő pap álnokoskodását.

⁶⁵ Az erkölcstudósok nézete szerint az akaratlan fertőzés miatt magábanvéve nem kell elhagynunk a misézést. Különösen, ha van rá okunk is. pl. mindennap misézni szoktunk, búcsút akarunk nyerni, valamely kegyelemért esdünk, stb., hogy a legkisebbet említsük. Vö. Alph., *Theol. mor.*, 1. VI, tr. III, n. 172.

Amennyire teheted, kezded, s minden tagod tisztaságára is ügyelj. Ezért azt ajánlom, hogy minden embernél jobban mindenkor, de különösen, amikor misézni készülsz, ne csak a bűnös, rút és tisztátalan érintéstől óvakodj, hanem minden illetlenségtől és mocsoktól. Egészen szedd össze magad, hogy se tested, se gondolkodásod szét ne szóródjék!

Végül legyen szorgos gondod az egyházi ruhák és szent edények tisztaságára, hogy a legnagyobb tisztelet és gondosság öveze Azt, akit angyalok és arkangyalok rettegnek s imádnak.

3. § Mekkora szeretettel és buzgalommal járuljunk az oltárhoz?

8. Harmadszor, vizsgálj meg, mekkora szeretettel és buzgósággal kell az oltárhoz járulnod? Nemcsak a halálos bűnök, hanem a hanyagságból és lustaságból, figyelmetlenségből és szórakozottságból ismétlődő bocsánatosak is – bár nem ölik meg a lelket – néha lomhává, nehézkessé, álmataggá, kedvetlenné és alkalmatlanná tesznek a misézésre, ha csak szívünk lángoló tüze és a magunk hitványsága elismerésének erejével a Szentlélek lehellete és a szeretet tüze a bocsánatos bűnök porát és szalmahulladékát el nem fújja, s meg nem emészt.

Azért vigyázz, s ne misézz közömbös, rendetlen és figyelmetlen lelkülettel. Méltatlanul áldozol, ha nem tisztelettel, összeszedetten és fegyelmezetten misézel.

Ezért mondja az Apostol: Ítéletet eszünk és iszunk,⁶⁶ amit aztán még nyiltabban feltár, amikor hozzáteszi: Ezért van köztetek annyi beteg, vagyis hitében állhatatlan, és erőtlen, vagyis halálos bűnben szenvedő, és alusznak sokan a lomhaságban és tétlenségben.⁶⁷

9. „Ó, mily súlyos szorongás, ó, mekkora szorongás fenyeget mindenfelől! Méltatlanul misézni rettenetes ítélet, nagyobb hanyagságból, vagy megvetésből nem misézni meg kárhozatos bűn!” – írja Szent Béda.⁶⁸

Mert ha a pap halálos bűn nélkül és jó elhatározásainak erejében él, s ha nincs törvényesen akadályozva, továbbá nem tiszteletből, hanem hanyagságból hagyja el misézését, – akkor, amennyiben rajta múlik, a Szentháromságot magasztalástól és dicsőségtől, az angyalokat örömtől, a bűnösöket bocsánattól, az igazakat segítségétől és kegyelemtől, a tisztítóhelyen szenvedőket enyhüléstől, Krisztus Egyházát lelki javaktól fosztja meg. Önmagát pedig a gyarlóságok és mindennapi bűnök ellen való orvosságtól és a belőlük való gyógyulástól. Szent Ambrus mondja: „Ahányszor kiontatik Krisztus vére, mindannyiszor a bűnök bocsánatára ontatik ki: mindig vennem kell, hogy mindenkor megnyerjem bűneim bocsánatát; minthogy állandóan vétkezem, folyton szükségem van orvosságra.”⁶⁹

Továbbá megfosztja magát a szentáldozás gyümölcseitől, amelyenek: a bűnbocsánat, a bűn fullánkjának lelohadása, belső felfrissülésünk, Krisztusba és az ő testébe való beiktatásunk, erényeink erősödése, felfegyverkezésünk a gonoszlélek ellen, hitünk bizonyossága, reményünk növekedése, szeretetünk felkeltése, áhítatunk gyarapodása és az angyalok társasága.

Ugyancsak nem teljesíti nagy méltóságával járó kötelességeit, nem gyakorolja a köteles isteni szolgálatot. Márpedig írva van: Átkozott ember, aki Isten művét hanyagul végzi.⁷⁰

⁶⁶ 1Kor 11,29

⁶⁷ 1Kor 11,30

⁶⁸ Vö. *Comment.* in I. Cor. 11,27.28

⁶⁹ *Libr. IV de Sacram.* c. 6., n. 28.

⁷⁰ Jer 48,10

Nemkülönben megveti Krisztusnak az Oltáriszentségre vonatkozó parancsát. Ezért fenyíti Jézus: Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek.⁷¹

Elveti földi zarándoklásának útieledelét, s halálveszedelemnek teszi ki magát, mert ha nem vesszük Krisztus testének táplálékát, életünk fenntartóját, olyanok leszünk, mint az elszáradt tag, amelyhez nem jut el a testi étel táplálóereje.

Végül, amennyiben rajta múlik, kiüresíti az isteni szolgálatot és a Teremtőnek járó imádást, minthogy hálátlan Isten jótéteményeiért. Ebben az értelemben mondja a Szentírás is: Ha azonban valaki tiszta is, ti. a halálos büntől, és úton sincs, vagyis egyébként sincs gátolva, s mégsem készíti el a fázét: irtassék ki népéből, mivel nem mutatta be az áldozati ajándékot az Úrnak; az ilyen ember viselje bűnét.⁷²

Tehát minden erőddel azon légy, hogy jócselekedetek gyakorlásával, töredelmes könnyekkel és lángoló buzgósággal minden lomhaságot és hanyagságot kiűzz magadból, nehogy vád érjen ily nagy adományok megvetése miatt.

10. Ha pedig szeretetre akarsz gyulladni, erre a kettőre ügyelj: 1. annak a végtelen szeretetnek tüzére, amelynél fogva a végtelen Jóság érted, bűnös főregért oly szívesen viselte a keresztt megpróbáltatását, 2. a legméltóságosabb Test édességes vételére és a Vér ivására.

Elsőbbet elmélkedj Krisztus haláláról, s keresd, mi oka lehetett? Nem lehetett más oka, mint a mi megváltásunk szükségessége. Minden törvény halálra ítéli a felsőbbség megsértésével vétkezőt. Minthogy bűneink miatt halálra vagyunk méltók, – hogy az emberi nyomorúságunkon könyörülő és halálunktól megkímélő Isten kiegyenlítse ezt a nagy bűnt, úgy rendelkezett, s engedte meg őseinknek: az emberek halála fejében állatokat öljenek le, s Neki dicsérő és engesztelő áldozatokat mutassanak be. Valahányszor vétkeztek, amyszor kellett áldozatot bemutatniok.

Mindezek jelképek és árnyak voltak⁷³ mindaddig, amíg Krisztust, az emberi nem fejét közénk nem küldte az Atya, az élő és ésszerű áldozatot, a büntelent, aki szeretetből minden emberért halálra ajánlotta magát, hogy bennünket a haláltól megváltson. Mivel azonban ez a halál eleget tett minden elkövetett és elkövetendő bűnért, nem kellett többször meghalnia.⁷⁴ Elég, ha testének egyetlen áldozatát, amelyet annak idején egyszer értünk már meg hozott. halála után itt hagyja, hogy bűneink tartozásaképp naponta titokzatos módon felajánljuk az Atya Istennek, s így megváltson a haláltól, amely halálnak vádja mindennap ér bennünket bűneink miatt.

Ezért mondja Szent Ágoston: „Mindennap megismétlődik ez az áldozat, jóIlehet Krisztus csak egyszer halt meg, – mert bűnt követünk mindennap, s bűn nélkül halandó gyarlóság nem élhet. Épp mert mindennap elesünk, áldozza fel magát Krisztus naponta titokzatos módon.”⁷⁵

Tehát minden, ami a szentmisében történik, minden ékesség és szertartás, nem ábrázol egyebet, mint Krisztus kínszenvedését. Ezért kell mindenekelőtt Krisztus haláláról megemlékeznünk a szentmisében. Ebben az értelemben mondta maga Krisztus is: Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.⁷⁶ Szent Pál pedig: Mert valahányszor ezt a kenyeret eszitek és ezt a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jő,⁷⁷ ti. az ítéletre.

⁷¹ Jn 6,54

⁷² Szám 9,13

⁷³ 1Kor 10,11 és Kol 2,17

⁷⁴ Vö. Zsid 7,27; 9,25–26

⁷⁵ *de Consecr.* 2.C. Utrum sub figura (72). Azonban tévesen tulajdonítják Szent Ágostonnak ezt a mondást, mert valójában Paschasius, *de Corpore et Sanguine Domini* c. 9. n. 1.-ből való.

⁷⁶ Lk 22,19

⁷⁷ 1Kor 11,26

Amikor tehát az oltárhoz járulsz, mondd teljes szívedből:

11. IMÁDSÁG. Íme, mennyei Atyám, megemlékezvén egyszülött Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus haláláról, felajánlom Neked ezt az áldozatot, amelyet egykor Ő mutatott be értem és az egész világ üdvösségéért. Íme, Fölséged oltárára küldöm azt az élő adományt, amelyet Te nagy irgalmasságodban a kereszt oltárára küldtél, hogy értünk feláldozzad. Emlékezzél tehát az Ő szentséges véres verejtékezésére. Tekints korbácsütlegektől kegyetlenül ostorozott, arcul ütött, kék foltoktól dagadt, köpésekkel beszennyezett, vérrel folyó, tövisektől felszakított, szögektől átszeggzett, lándzsával átdöfött szűzi testére. Az a könyörületesség, amely Fiadat vonzotta, s arra készítette, hogy a kereszt oszlopán az egész világ bűnét mérlegelje, késztesen téged, Atyám, arra, hogy könyörülj rajtunk, szerencsétleneken. Ne a mi bűneinket tekintsd, Urunk, hanem a Te Krisztusod ábrázatát. Nem a mi érdemeinkben, hanem a te nagy irgalmasságodban bízva terjesztjük színed elé könyörgéseinket.⁷⁸

12. Másodszor, ha szeretetre akarsz gyulladni s lángolni, elmélkedj Urunk szentséges Testének édességes vételéről, s lásd, mily jó és kegyes az ő lelke irántunk,⁷⁹ mily találó és hasznos éltető táplálékról gondoskodott nekünk a mi mennyei Atyánk.

Az eszes teremtmény úgy van teremtve, hogy befogadhassa Isten jóságát, s részese lehessen. Ebből a részeseedsből kell megélnie és a boldogságra eljutnia. Enélkül, pusztán önmagától, a semmi és az örök halál felé haladna, ha éltető eledellel folyton nem táplálkoznék, vagyis isteni erőben és kegyelemben nem részesülne. Ezt a részesülést azért nevezem étkezésnek, mert amint az állati test étel révén erősödik és kövéredik, vesz fel hőt és életerőt, éppúgy táplálja, erősíti, gyújtja lángra és élteti az eszes lélek vágyóképességét és értelmét Krisztus lelke, lelkünk nélkülözhetetlen élvezete.

S amint az angyalok az örök hazában csordultig isznak a világosság örök és élő forrásából, és betelnek az Isten házának dús javaiból,⁸⁰ úgy rendelte az örök Bölcsesség is, hogy az ember eszes lelke, amelyet oly kegyesen megváltott és kegyelemben felmagasztalt, s hasonlóvá tett az Isten angyalaihoz, abból a kenyérből egyék, amelyből az angyalok táplálkoznak, s amely nélkül se ember, se angyal nem élhet.

S mindezt nekünk, kisdedeknek alkalmas módon. Lehetetlen ui., hogy ebben a halandó testben a maga alakjának, vagyis Istenségének keménységében ízleljük az élet kenyerét. Hogy azonban ehető eledelt adjon, megfelelőbb alakban, a testi kenyér és bor színe alatt adta.

Az angyali és a testi kenyér és étkezés hasonlatossága alapján adta, hogy amint az angyalokat, az élő lelkeket a megtestesült Igével táplálja, úgy etessen bennünket, halandó embereket is az Oltáriszentségben magunkhoz vett megtestesült Igével. Írva van: Angyalok kenyerét ette az ember.⁸¹ S másutt: Én vagyok az élő kenyér, mely a mennyből szállottam alá.⁸²

13. Ugyancsak fontold meg, mekkora gondja van az Istennek az állati testre, amikor mindegyiknek megfelelő eledelt juttat. Ugyanígy gondoskodik az ő legnemesebb titokzatos testéről, vagyis az Egyházzal, amelynek Krisztus, az Isten Fia a feje. Nem is táplálkozhat s élhet másból, mint a főből, ahogy az összes tagok, vagyis az igaz, az egyesített és Krisztusban, a főben egymáshoz tartozó tagok is az ő szelleméből és szeretetéből táplálkoznak az egységnek és békének ebben a Szentségében.

De éppen ebből következik: amint a testben sincs élet a megfelelő eledel felszívódása, testté-válása nélkül, éppúgy eszes lelkünk sem él lelki értelemben ennek a neki megfelelő

⁷⁸ Dán 9,18 Vö. Szent Bonaventúra–Scrotty Pál, *Élet fája*, Lignum vitae, n. 29.

⁷⁹ Bölcs 12,1

⁸⁰ Zsolt 35,9

⁸¹ Zsolt 77,25

⁸² Jn 6,51

lelki eledelnek magunkhozvétele és felszívódása nélkül. Ezért mondja Krisztus: Aki engem eszik, érettem él.⁸³

Ez a különbség a testi és a lelki étkezés között. Ott az élet az étkezőnek a lényegébe olvad, s táplálékává válik, itt viszont az étkező kapcsolódik bele Krisztusba, kerül Krisztus lelkének egységébe és szeretetébe. Ezért mondta az Úr Szent Ágostonnak: „Nem én olvadok beléd, hanem te olvadsz énbelém.”⁸⁴ Vagyis az én hasonlatosságomra, jóságomra, szentségemre, stb. alakulsz, mint a tűz a maga hasonlatosságához alakítja a vasat.

4. § Miért járulunk az Úr oltárához?

14. Negyedszer és utóljára vizsgálj meg magad, miért, mi okból járulsz az Úr oltárához? S itt két dologra légy figyelemmel: 1. a tiszta érzületre és szent vágyra, 2. a kellő szándékra és a szükséges elhatározásra.

Elsőbbit lásd tehát, mi után vágyódjál, nehogy a kapzsiság, félelem, hiú dicsvágy, megszokottság, vagy valami világias tetszelgés, ideiglenes érdek vezéreljen az Úr oltárához. Napjainkban úgyis sokan kárhozatokra élnek vissza azzal, ami különben üdvösségükre adatott. Jaj, jaj, Uram, Istenem, mily szerencsétlenek járulnak ma a szent rendekhez és az isteni titkokhoz! Nem a mennyei, hanem a földi kenyeret keresik! Nem a lelket, hanem a hasznót! Nem az Istennek járó tiszteletet, hanem a maguk igyekezetét! Nem a lelkek üdvözítését, hanem a pénzzel való üzérkedést! Nem Krisztusnak akarnak tiszta szívvel és testtel a szent titkokban szolgálni, hanem élvezni, gazdagodni, büszkélkedni, bujálkodni Krisztus atyai örökségében. Az egyházi méltóságok hajhászásával járó sok perlekedéssel és simóniával inkább rabolják állásukat, mint tisztességesen szerzik. Nem az Isten hívja őket, hanem a gonoszlélek ösztökéli.⁸⁵

15. Azonban te, Isten embere, irányítsd jámbor érzületedet és vágyaidat Istenre, s lásd, mily érzülettel és vágygal kell vonzatnod a szentséges titkok bemutatásához.

Először is vonzzon a büntudat és bűnvád, s bízzál abban, hogy a szentmise engesztelő áldozata révén megtisztulsz minden bűnödtől.

Másodszor gyarlóságod látása és szemlélete, hogy Őt orvosként hívogasd, s meggyógyítson minden betegségedből.

Harmadszor szorongatásodnak nyomasztó érzése, hogy Ő, aki mindent megtehet, minden viszontagságodból hamarabb megmentsen és megoltalmazzon.

Negyedszer valami kegyelem vagy lelki áldás kiesésének vágya, hogy Tőle, akinek semmit sem tagad meg az Atya, meg is nyerhesd.

Ötödször hálaadás a neked és másoknak juttatott minden mulandó és lelki jótéteményért, mert semmi egyébünk sincs, amit Istennek adhatnánk mindazért, amit nekünk adott, csak az, hogy vegyük az üdvösség kelyhét és dicsérő áldozatot mutassunk be,⁸⁶ vagyis magát Jézus Krisztust.

⁸³ Vö. Jn 6,58

⁸⁴ Libr. VII Confess. c. 10., n. 16.

⁸⁵ Ezekben a páratlanul kemény szavakban Szent Bonaventúra a maga korának súlyos hibáit ostromozza, amelyek ellen a középkor legnagyobb pápai küzdöttek. A felsőbb osztályok hatalmi törekvéseit erősítették az egyházi vagyonnal, s akárhányszor képzetlen, gyenge jellemű, hivatástalan és anyagi pártfogoltjaikat vagy családtagjaikat szenteltették pappá, püspökké, csak hogy a javadalmat maguknak megszerezzék. Az egyházi élet állandó javítása, a papnevelés komolyságának biztosítása segítette ki Krisztus egyházát ebből a szármalmas helyzetből. Az Egyháznak ma is legnagyobb gondja a papnevelés.

⁸⁶ Zsolt 115,3–4

Hatodszor a felebaráti szeretet és együttérzés, mert az élők üdvösségéért és a holtak nyugalmaért semmi sem jár közbe hatásosabban, mint Krisztusnak a bűnök bocsánatára kiontott vére.⁸⁷

Hetedszer Isten és a szentek dicsérete, mert semmivel sem dicsérhetjük méltóbban Istent és a szenteket, mint ha Krisztust szentségi úton a mennyei Atyának felajánljuk és feláldozzuk.

Nyolcadszor az Isten iránt való szerelem és szeretet, hogy Őt magadhoz hívd, és a lelki táplálék vételében gyönyörrel megöleljed.

Kilencedszer a kegyelem növekedésének és szomjazásának vágya, mert ez a szentség a kegyelem és a megszentelődés kútfejt és az üdvösség szerzőjét tartalmazza, az Úr Jézus Krisztust. Ezért nevezzük Eucharisztianak, azaz jó kegyelemnek.⁸⁸ A többi szentségek lelkünket szentelő kegyelmi folyók és patakok.⁸⁹

Tizedszer égő vágy és óhajtás, hogy egész lelkeddel kívánj ennek a kitörő szeretetnek és édességes táplálkozásnak erejéből szentté válni és a test s a lélek minden szennyétől megszabadulni, megmenekülni minden veszedelemtől és kísértéstől, s elválaszthatatlanul egyesülni Üdvözítő Krisztussal, és megmaradni az Ő szeretetében. Amint Krisztus is mondja: Atyám! akiket nekem adtál, akarom, hogy ahol én vagyok, ők is velem lehessenek,⁹⁰ hogy egyek legyenek, amint mi egyek vagyunk, én öbennük, te meg énbenem, hogy tökéletesen egyé legyenek.⁹¹

16. Másodszor legyen gondod a kellő szándéokra és elhatározásra mindabban, amit cselekedned kell. Hármat kell a szent mise előtt megfontolnod: 1. Istent imádod, 2. Krisztus haláláról emlékezel, 3. az egész Egyházat segíted.

Először gondolj arra, hogy Istent imádod. Az imádás egyedül Istent illeti. Nem egyéb, mint a szolgáló köteles tisztelete a legfőbb Teremtő iránt, aminek következtében nemcsak javainkat, hanem önmagunkat is fel kell áldoznunk az ő tiszteletére, s ha kell, meghalunk az ő kedvéért, hogy ezzel is elismerjük jótéteményeit és irántunk való jószágát. S mindezt töredelmes szívvel és megalázkodott testtel kell tennünk. Teljes odaadással, tettel és készséggel, mozdulatainkkal és jelekkel kell leborulnunk Őfelsége szeme előtt, és áldozatokkal és adományokkal tisztelnünk őt. Minden reményünket és vágyunkat reá, végső célunkra irányítsuk, akiért van minden,⁹² s tőle várjuk – az ő igazságos és tetszése szerint való visszafizetésére hagyatkozva – minden érdemet és jutalmat jó és rossz tetteinkért.

A többi szenteknek tisztelettel és áhítattal adózunk, amit szabatos szóval tiszteletnek nevezünk, s ami sem szolgálatot, sem imádást nem jelent, hanem csak kérleljük és segítségül hívjuk őket Isten után, hogy támogassák ügyünket Istennél. Minden tisztelet Istenért jár nekik, akivel egyesülve vannak.

17. Ellenben Istent határtalanul kell félnünk, tisztelnünk és szeretnünk.

⁸⁷ Vö. Mt 26,28

⁸⁸ Eucharisztia szoros értelemben hálaadást jelent a keresztény nyelvhasználatban. Minthogy az egyházi latin nyelvben gratiarum actioval fordították a hálaadást, a gratia szó pedig kegyelmet is jelent, többen jó kegyelemnek, bona gratia-nak, fordították az Eucharisztiaát. Bonaventúra arra használja fel, hogy az Oltáriszentséget kegyelemforrásnak értelmezi.

⁸⁹ A legnagyobb hittudósok is az Oltáriszentséget tekintik az összes többi szentségek központjának. Minden más szentség lépcső és előkészítés az Oltáriszentség vételére. *Thom. III. 65,1. Bonavent., Breviloquium 6,3*

⁹⁰ Jn 17,24

⁹¹ Jn 17,22–23

⁹² Vö. Róm 11,36

Először is mindenhatósága és igazságossága miatt, amelynek erejében teljes joggal kárhoztathat és üdvözíthet, amiért mindennél jobban kell félnünk Őt. Ebből a félelemből fakad a bánat, a szeméremérzet, a sok fohász, könny, sóhaj, könnyörgés, böjt, önfegyelmzés, zarándoklat, s hasonló.

Másodszor bölcseségére és fölségére való tekintettel kell tisztelnünk Őt. Ebből a tiszteletből fakad a hódolat és odaadás, térdhajtás és meghajlás, arcra-borulás, imádság, tisztulás, felszentelés, a szent edények tisztasága, a szent ruhák ékessége, és dísze, az ünnepek, szertartások, gyertyák és lámpák pompája, a zsoltárok, himnuszok és szentolvasmányok, stb.

Harmadszor jósága és kegyessége miatt kell szeretnünk Őt. Ebből a szeretetből fakad a hálaadás, dicséret, himnusz, áldás, szent fogadalmak, tömjénezés, stb.

18. Vigyáznod kell, hogy az istentisztelet gyakorlata nyomán bennünk is megszenteltessék az Isten neve,⁹³ hogy szent életünkben megdicsőíttessék a világban, az egész földkerekségen növekedjék az Isten szolgálata és tisztelete, megismerje az egész világ, hogy mi tiszteljük és szolgáljuk igazán az egyedül igaz Istent és az Üdvözítő Jézus Krisztust.

19. Figyelmed és emlékezned kell Krisztus halálára. Erről azonban már szóltunk fentebb a 10. pontban.

Továbbá, legyen szándékod segíteni az egész Egyházon. Imádkozzál a pápáért, bíborosokért, pátriárkákért, érsekekért, püspökökért, hittudósokért, hitszónokokért, papokért, az egyházi rendért, a monostorok és szerzetházak tagjaiért, és Krisztus minden szolgájáért.

A királyokért, vezérekért, fejedelmekért s a többi nemesekért.

A szüzekért, özvegyekért, árvákért, zarándokokért, foglyokért, csapásokkal sújtottakért, gyengékért, betegekért, s Isten összes népeiért.

A pogányokért, szakadárokért, eretnekekért, hogy az igaz Istenhez és az Egyházba térjenek.

Végül, különösen imádkozzál a magad ügyeiért, kedves szüleidért, vérrokonaidért, barátaidért, mindazokért, akik imádságodba ajánlották magukat. Leginkább tenmagadért.

És ha a felsorolt hívek közül, kivált gyűlöletből, vagy ellenszenvből bárkit is kizársz, hogy ne legyen részese a nagy titoknak, – halálosan vétkezel, mert gyűlölettel a szívedben végezted a szentmisét.

Második fejezet. A töredelem és szentgyónás, a közvetlen előkészület és misemondás

1. Ezek előrebocsátása után, miután a fenn mondottak fontolgatása tüzet gyullasztott⁹⁴ szívedben, hányd ki és tisztítsd ki bűneid borseprűjét, és megtört és megalázkodott lélekkel idézd emlékezetedbe, mennyit vétkeztél gondolattal, szóval és cselekedettel. Mennyi jót mulasztottál el, amit meg kellett volna tenned, amit meg is tudtál volna tenni.

Majd menj a lelki orvoshoz és atyához, mondd el bűneidet. Ne közös és általános bűnvallomásban, mint néhány eldurvult lelkű teszi, ki általános szavak leveleibe takarja rendetlen bűneit a közös gyónásban, s minden szégyenérzet és fájdalom nélkül úgy mondja el, hogy akár az utcán is szégyen nélkül meggyónhatna. Ez nem gyónás, hanem csalás és neveltség.

Ha azonban meg akarsz gyónni, nyisd meg sebeidet, s szíved mélyéből mondd el világosan és nyíltan mindazt, amit utolsó gyónásod óta elkövettél. Ne csak a tetteket, hanem a múltadat beszennyező gonosz gondolatokat is. Ne csak a halálosakat, hanem a komolyabb

⁹³ Mt 6,9

⁹⁴ Zsolt 38,4

bocsánatosokat is, hisz ezek is furdalják és bántják lelkiismeretedet. A többieket pedig rövid általánosságban és világosan gyónd meg.

2. Majd az elvégzett elégtétel után imádkozd el az öt mise előtti zsoltárt⁹⁵ a versekkel és könyörgésekkel. Ha van idő, mondd el a Summe Sacerdos kezdetű imát. Nagyon hatásos, jámbor és szent szöveg.

Aztán menj az oltárhoz, s gondolj a kereszt felé haladó Krisztusra, s szegezd figyelmedet mindarra, ami Krisztus kínszenvedésében történt. Olvasd világosan és tisztán az olvasnivalókat, ne végy számos könyörgést, s ne olvass akár buzgóságból, akár saját vélekedésed szerint egyebet, csak azt, amit szentatyáink elrendeltek.

3. Amikor pedig a szent kánonhoz érkezel, szedd össze elmédet, nehogy különféle dolgokon járjon, s nagy igyekezettel figyelj a jelekre és cselekményekre, még nagyobbab a szavakra, a legjobban a szándéokra. Mégpedig először azért, mert ily drága testet, másodszer mert ily dicsőséges lelket, harmadszer mert mérhetetlen Istenséget tartalmaz.

Az élőkért és holtakért való megemlékezésben (memento) ne hangosan és kiejtett szavakkal gondolkodjál, hanem csak elmédben fúsd át a neked kedves személyeket, a többieket pedig röviden összefoglalva említsd meg, s terjeszd ki szándékodat mindazokra, akikért a mise előtt imádkoztál, vagy imádkozni akartál.

Amikor pedig elérkezel az átváltoztatás szövegeihez (Qui pridie), irányítsd elmédet és szándékodat arra, amit Krisztus szándékol az utolsó vacsorán, s az Anyaszentegyház akar.

A szentáldozásban állapodj meg kissé, s mondd minden szó és ajakmozdulat nélkül, csak úgy a szívedben:

4. **IMÁDSÁG.** Uram, ki vagy te, és ki vagyok én, hogy testem és lelkem nyomorúságos hajlékába merészellek küldeni? Miért is teremtettél engem, hogy ezt a kiengesztelésre váró jogtalanságot kövessem el ellened? Ezer év könnye és bűnbánata se lenne elég ahhoz, hogy ily kiváló Szentséget egyszer is méltóképp magamhoz vegyek. Mennyire méltatlan vagyok, én, nyomorult, aki mindennap vétkezem, javíthatatlan vagyok, s készületlenül járulok Hozzád. Ám végtelenül nagyobb a Te irgalmasságod, mint az én nyomorúságom. A Te kegyességében bízva merlek magamhoz venni.

Két dolog kell tehát főként az Oltáriszentség megfelelő vételéhez: megsemmisülésig menő mélységes alázat, és a Krisztus kínszenvedésével való együttérzés.

5. Ha a szentáldozás után nem érzel lelki felfrissülést, lelki betegség, vagy halál jele. Tüzet rejtettél lelkedbe, s nem érzed a hőt. Mézet a szádba, s nem érzed az édességet. Ha viszont valamelyes vigasztalást érzel, ne magadnak tulajdonítsd, hanem az Úr mérhetetlen jóságának, amely a rosszakra is kiterjed, s a méltatlanokat is vigasztalja. S mondd szívedben: az én nyomorúságom bizonyosága, hogy elhalmozott jótéteményeivel. Ha nekem bűnösnek ilyet tett, mit tenne, ha életemet megjavítanám? Épp ezért teljes erőmből meg akarok változni, s mindig Hozzá ragaszkodom!

Ne hidd azonban, hogy ezt saját erődből is elérheted, – hanem az ő kegyelme segít hozzá. Amit neked is, nekem is megadni méltóztassék az Úr. Amen.

⁹⁵ *Psalmi accessus* néven ismerjük azt az öt zsoltárt, amelyet az Egyház a szentmise előtt papjaival imádkoztat. A 83. 84. 85. 115. és 129. zsoltárról van szó. A *Summe Sacerdos* kezdetű imát Szent Ambrusnak tulajdonítják, de valószínűbb, hogy Szent Anzelmé (vö. Oratio 29).

3. A lelkiélet alapelvei (Epistola de XXV Memorialibus)

Bevezető

Krisztusban szeretett N. Testvéremnek, Bonaventúra testvér, testvéred az Úrban! S bárkinek, aki már levetette a régi ember⁹⁶, hogy Krisztusnak éljen, s meghaljon a világnak!

1. Kedves Testvérem az Úrban! Még amikor Nálad voltam, igen nagyon kértél, hogy idővel buzdító lelki levelekkel keresselek fel. Tudtam, testvér, hogy szavaiddal égő parazsat gyűjtesz a fejemre.⁹⁷ Minthogy oly kedvesen kértél, alázatos esdeklésed annyira legyőzte kemény büszkeségemet, hogy megígértem, amit kívántál. Bár jobban illenék, ha tőled kapnám ezeket, mintsem én irányítsak hozzád efféléket. Ha már kedvességed arra kényszerít, hogy ebben a tekintetben balga legyek,⁹⁸ amennyire tehetem, megkísérlem teljesíteni kérésedet. Nem írok semmi különöset, csak azt, amit – bár nyersek és egyszerűek – magamnak egybegyűjteni akartam, s amelyekből legtöbbit már jól ismersz.

Hogy szereteted és Kedvességed köszöntése után a tárgyra térjek, – amint a tapasztalat tanítja, senkisémet szolgálhat addig tökéletesen Istennek, amíg a világtól teljesen elszakadni nem törekszik. Ha követni akarjuk Megváltó Urunkat, a prófétai szózatnak kell engedelmességnünk, s megoldoznunk az istentelenség kötelékeit, megoldanunk az iga kötelékeit,⁹⁹ vagyis a földi cselekedetektől megszabadulnunk, s szabad léptekkel követnünk Megváltónkat, mert az Apostol tanúsága szerint: Aki Istenért harcol, nem bocsátkozik világi dolgokba, hogy annak tessék, akihez szegődött.¹⁰⁰

2. Sohase engedjük tehát szívünket világi dolgokkal foglalkozni, hacsak istenszerelemre és szeretetre nem keltik érzelmeinket. Mert ha kelleténél többet foglalkozunk a múlt dolgok változatos sokféleségével, lelkünket szétszórjuk, s nemcsak lelki békénk kedves nyugalját zavarjuk meg, hanem a bennünk támadt képzetek nyomán zavaró megrázkódtatás és kellemetlenség is háborgatja csendjét. Inkább vessük le a földi vágyak súlyos terhét, s késedelem nélkül fussunk ahhoz, aki hív bennünket, aki a lelkek dús tápláléka és legfőbb békéje, mely meghalad minden értelmet.¹⁰¹

3. Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradoztok és terhelve vagytok, – mondja – és én megenyhítelek titeket.¹⁰² Ó, Uram, mire van szükséged? Miért hívsz? Mi közöd neked mihozzánk? Ó, valóban kegyes szavak: Jöjjetek hozzám, – úgymond – és én megenyhítelek titeket. Ó, Istenünk csodálatos méltányossága, ó, kimondhatatlan szeretete! Ki tett valaha is ilyet?! Ki hallott, ki látott valaha ilyeneket?¹⁰³ Íme, hívja ellenségeit, lelkesíti az ellene vétőket, csalogatja a hálátlanokat.

⁹⁶ Ef 4,22 sk. és Kol 3,9 sk.

⁹⁷ Péld 25,22

⁹⁸ Vö. 2Kor 12,11

⁹⁹ Iz 58,6

¹⁰⁰ 2Tim 2,4

¹⁰¹ Fil 4,7

¹⁰² Mt 11,28

¹⁰³ Iz 66,8

Jöjjetek hozzám mindnyájan, – úgymond – és tanuljatok tőlem, vegyétek magatokra az én igámat, és nyugalmat találtok lelketeknek.¹⁰⁴ Ó, legédesebb szavak, ó, kedves szavak, ó, isteni szavak és áthatóbbak minden kétélű kardnál,¹⁰⁵ egész bensönket átható és rendkívüli édességgel betöltő, az elmének és a léleknek eloszlásáig ható szavak!¹⁰⁶

Most serkenj, keresztény lélek, e nagy jószág szerelmére, e nagy édesség kellemességére és e nagy kegyesség illatának élvezésére. Bizonyos, aki ezt nem érzi, beteg, elhidegült, halálhoz közeleg.

Gyulladj lángra, lelkem, kérlek, gyarapodj, élvezz édességet a te Istened irgalmasságában, Istened jószágában, Jegyessed szeretetében! Lángolj szerelmesed tüzétől, gyarapodj szerelmétől, édesedjél íztől. Senki se tiltja, hogy behatolj hozzá, lefoglald és ízleld!¹⁰⁷

4. Mit keresünk, mit várunk, mit kívánunk még? Ebben az egyben van minden javunk. De jaj, ó, csodálatos oktalanságunk, szerencsétlen betegségünk, undorító eszelősségünk! Nyugalomra hívnak, s munkára megyünk; üdülésre szólítanak, s fájdalmat keresünk; örömet ígérnek, és szomorúságra vágyunk. Egyszóval: szerencsétlen betegségünk, s nyomorúságos elvetelműtségünk! Csaknem érzéketlenekké váltunk, alábbvalók vagyunk a bálványoknál, mert szemünk van s nem látunk, van fülünk s nem hallunk,¹⁰⁸ van eszünk s nem különböztetünk, a keserűt édessé tesszük, az édeset keserűvé.¹⁰⁹

5. Ó, Istenem, honnan nekünk ekkora elveteműtség helyrehozása, s honnan az elégtétel ekkora megbántásért? Biztos, bennünk semmi effélét nem találunk, hacsak a te adományodból meg nem kapjuk. Egyedül te tudsz megjavítani bennünket, egyedül te tehetsz eleget bűneinkért, aki egyedül ismered alkatunkat, Üdvünk és Megváltásunk, s aki csak azokkal teszed mindezt, akik a mélységben nyomorultan látják meg magukat, s a felemelkedést egyedül tőled remélik.

6. Emeljük fel tehát elménket Istenhez, a magaslatokra, s lássuk meg, hol nem feküdtünk le?¹¹⁰ Mert aki a maga helyzetét fel nem ismeri, hogy akarjon felkelni? S amint felismertük, azonnal kiáltunk a mélységből erősen Istenhez,¹¹¹ hogy felénk nyújtsa irgalmasságának segítő kezét, amely soha sem rövidülhetett meg megszabadításunkban.¹¹² Ne veszítsük el, kérlek, bizodalunkat, amelyre nagy jutalom vár.¹¹³ Járuljunk azért bizatommal a kegyelem trónja elé,¹¹⁴ elérvén hitünk célját, lelkünk üdvösségét.¹¹⁵ Egy percre se habozzunk. Most már az élet hívogat, az üdvösség vár, nyomorúságunk készlet belépnünk. Mit csinálunk tehát? Mit lustálkodunk? Miért késlekedünk?

¹⁰⁴ Mt 11,28 sk.

¹⁰⁵ Zsid 4, 12

¹⁰⁶ Zsid 4, 12

¹⁰⁷ A misztikai irodalomban otthonos kifejezések, amelyek a szerelmes szív érzelmi életét viszik át az Isten és a lélek egymáshoz való viszonyára. A belépés, lefoglalás, ízlelés, stb. fokozatai annak a közelségnek, amelyen a tökéletességre őszintén törekvő lélek Isten kegyelméből halad. Ezekből a képekből igen sok az Énekek énekének hatása alatt került lelki irodalmunkba.

¹⁰⁸ Zsolt 113,5

¹⁰⁹ Iz 5,20

¹¹⁰ Jer 3,2

¹¹¹ Vö. Zsolt 29,1

¹¹² Iz 59,1; 50,2

¹¹³ Zsid 10,35

¹¹⁴ Zsid 4,16

¹¹⁵ 1Pt 1,9

Siessünk bemenni az örök boldogság nyugalmaiba, ahol a nagy, kifürkészhetetlen és csodálatos dolgoknak se szeri, se száma.¹¹⁶ Gondoljon szívünk Jeruzsálemre,¹¹⁷ – kérlek – sóhajtozzunk hazánk után, igyekezzünk föl anyánkhoz.¹¹⁸ Lépünk az Úr hatalmába, s meglátjuk szelíd Királyunkat uralkodni fölötte, s elolvad szívünk az ő irgalmasságában.

7. Teljes szívvel adjunk tehát hálát neki, aki nem nézte hálátlanságunk hiányát, nem vonta meg tőlünk irgalmas kegyességét, vágyat keltett bennünk, hogy fussunk az ő parancsainak útján,¹¹⁹ amely vágy nélkül senki sem haladhat rajta. Ezt a kötelességünket tehát nem szabad lebecsülnünk, hanem komolyan kell vennünk, hisz a próféták legkiválóbbja, Dávid vágyott utána, mondván: Lelkem epedve óhajtja ítéleteidet minden időben.¹²⁰

Mivel azonban ez a vágy gondatlanságunk és hanyagságunk lomhasága folytán néha nagyon legyengül, arra gondoltam, hogy buzdításul lejegyzem azokat az emlékeztető elveket, amelyekből kitűnik, mit kell kerülnünk, mit pedig követnünk. Ha ezeket naponta eredményesen s kellő lelkülettel átgondoljuk, visszanyerjük régebbi erőnket, az istenszeretben addig növekszünk fáradhatatlanul erényeink és kegyelmeink révén, míg nem az örök halmok tökéletes kívánsága¹²¹ fel nem éled bennünk.

Előbb nyolc általános emlékeztető elvet állítunk fel, majd utána a többi részletes elveket.

Általános emlékeztető elvek

Megvannak az ifjúság kipróbált erényei és az üdvösség lépcsői, amelyeken kétségtelenül az erényes tökéletességre és a dicsőség csúcsára emelkedhetünk, ha híven gyakoroljuk. Ezek: a szent szemérmesség minden beszédünkben és tettünkben, hallgatagság, készség az engedelmisségre, gyakori imádság, a tétlenség és a szétszórtság kerülése, tiszta és gyakori gyónás, szolgálatkészség és a haszontalan társalgások kerülése. Ragyogó drágakövek ezek, amelyek Isten, az angyalok és az emberek előtt kedvessé teszik birtokosaikat. Midőn azonban tetszett annak, aki engem anyám méhétől fogva kiválasztott és malasztja által meghívott, hogy kinyilatkoztassa bennem Fiát,¹²² a nyomorúságos egyiptomi szolgaságból átvezetett az Isten fiainak szabadságára,¹²³ és az új ember útjára tettük a lábunkat, amely út az alázatosság félelme és szeretete közé van rendelve, – akkor az alázatosság ugyanazon útján kiválóbb fokra emelkedhetünk, magasabb dolgokban gyakorolhatjuk magunkat. Ezek közül néhány emlékeztetőt idevetek.

Részleges emlékeztető elvek

1. Fojtsd el rendetlen kívánságaidat!

Elsőnek mindenekelőtt neked, kívánságokkal teljesnek, követned kell Üdvözítőnk nyomát, hogy minden reményedet az Úrba helyezzed, s fölhagyj a jelen világ összes vigasztalásaival.

¹¹⁶ Zsid 4,11

¹¹⁷ Jer 51,50

¹¹⁸ Vö. Gal 4,26

¹¹⁹ Vö. Zsolt 118,20

¹²⁰ Zsolt 118,20

¹²¹ Ter 49,26

¹²² Gal 1,15

¹²³ Róm 8,21

2. Írtsd ki bűneidet!

Másodszor, minden rossz hibádtól és kívánságodtól, amennyire emberi mivoltunk megengedi, törekedj teljesen megtisztulni, hogy minden rosszaságod és gonoszságod kovászádtól megtisztulj,¹²⁴ és az élet újdonságában kövesd Krisztust.¹²⁵ Amíg ui. gonoszságod bilincseit össze nem zúzod, sötétségtől terhelt lelked nem emelkedhet a mennyekhez.

3. Vágd szét kötelékeidet!

Harmadszor, oldj meg minden külső köteléket, hogy lelked teljesen Istenhez láncolhasd.

4. Viseld türelemmel szenvedéseidet!

Negyedszer, a világ minden üldözését egyenlőképp viseld a Fölséges szerelméért, sőt amennyire lehet, mind elfogadd az Úr tiszteletére, s mondj le a mulandó örömekről, a szenvedésnek pedig örvendjél, abban a tudatban, hogy valamennyi vétkeid tisztulását és lelked elkészített javát szolgálja.

5. Semmit se gyűjtsd magadnak!

Ötödször, minthogy úgy érzed, hogy Alkotódat és a mindenség Teremtőjét megbántottad, semmilyen teremtményért felelősséget ne vállalj.

6. Légy szegény, és vesd meg magad!

Hatodszor, vesd meg önmagad, s kívánd, hogy mások is megvessenek. Buzgólkodj a szent szegénység megtartásában. Mindened, amid van, kemény, ócska és takarékos legyen, amennyire teheted. Ne bírálj a többit, hanem örülj és örvendj a testvéri vigasztalásoknak. Ha kell, járj kedvükben és engedelmeskedj nekik. Tartsd őket minden vigasztalásra méltónak, hacsak – ami távol legyen – oly Isten-bántást nem észlelnél, ami semmilyen mentséget nem érdemel. Ezt egész lelked együttérzésével és félelmével fájlald, amennyire csak teheted.

7. Kerüld a megtiszteltetést!

Hetedszer, minden időben félelemben élj, ennek a világnak hízelgését, tiszteletét, dicsőségét és előnyeit, a dicsőség hajnalhasadását, mint gyilkos kórt minden erődből kerüljed, s állj meg magadban, csak magadat tekintsd. Mert ha tökéletesen nézed a magad dicsőségét, semmiféle belső vagy külső ellenség nem árthat neked.

8. Légy igazán alázatos!

Nyolcadszor, annak szerelméért, aki az összes mennyei, földi és földalatti dolgok Uraként értünk a legszegényebb szolga alakját vette fel, s benne önként az emberek hatalmának

¹²⁴ 1Kor 5,7

¹²⁵ Róm 6,4

vetette magát alá, – alázd meg magad, s minden embert uradnak tekints, önmagadat pedig őszintén mindenki szolgájának lásd, s minden emberi vonatkozásban szolgának értékeld. Így mindenki iránt állandó nyugalmat és békét nyersz, a botrányt pedig teljesen elkerülsz.

9. Őrizd meg lelki békédet!

Kilencedszer, semmivel se törődj, ami lelki haszonnal nem jár. Vagyis, semmi külső vagy belső dologgal ne legyen gondod, s semmibe bele ne keveredjél, amiben nem találsz lelked javát, s ne engedd, hogy bárki is belekeverjen effélébe. Csodálatos rejtély és titok ez a tapasztalatlanoknak!

10. Őrizd érzedet!

Tizedszer, minden szempontból őrkdj látásod, ajkad s többi testi érzéked fölött, hogy semmit se akarj egészen látni, hallani vagy érinteni, csak ami lelked hasznára válik. Nyelvedet is tökéletesen fegyelmezd meg, hogy semmit se beszélj, csak ha kérdeznek, vagy világos szükség avagy hasznosság rá nem kényszerít. Akkor is tisztelettel és félelemmel, lelki édességgel, röviden és halkán, s ha teheted, mindig kerüld a bőbeszédűséget, s tehetséged szerint előzd meg még az alkalmat is reá.

11. Szeresd a magányt és a virrasztásokat!

Tizenegyedszer, kívánczozzál a kedves és szent magányba. A virrasztást pedig mindig nagyra értékeld, s olyankor a szavakra figyelve, az áhítat tüzeiben és mély alázatossággal ajánld Istennek imádságaidat.

12. Szeresd az isteni szolgálatot!

Tizenkettedszer, amikor a szent zsolozsmát kell végezned, oly nyugalmat teremts magadban, hogy minden földi dolgról elfeledkezzél, és a mennyei titkokra irányítsd elmédet. Akkora áhítattal, tisztelettel, örömmel és félelemmel végezd, mintha az angyalok seregében lennél, s velük ajánlanád fel dicsérő énekeidet az Isten színe előtt.

13. Mindenek fölött tiszteld a dicsőséges Szület!

Tizenharmadszor, dicsőséges Királynőnket, Urunk Anyját mindenkor a legnagyobb tisztelet érzelmeivel övezd. Minden szükségedben, veszedelemben és szorongatásodban hozzá, a legbiztosabb menedékhez fordulj, az ő védelmének oltalmát ostromold. S hogy őt közbenjáródnak megnyerd, a legnagyobb áhítattal s biztonsággal tedd az Irgalmasság Anyjának kezébe ügyedet, és naponta igyekezz különös és kiváló tiszteletedet bizonyítani. Hogy pedig áhítatodat elfogadja és tiszteletedet kedvesen vegye, összes lelki és testi erényeidet érintetlenül őrizd, s minden igyekezeteddel kísérel meg alázatosságának és szelídségének nyomán követni.

14. Kerüld a nőekkel való társalgást!

Tizenegyedszer, szükség vagy nyilvánvaló haszon esetét kivéve, mindenhol kerüld minden nőt és simaarcú ifjút. Bárhol légy, válassz atyádnak egy szent, titoktartó, szelíd, jámbor, inkább tapasztalatból, mint fellengző szavakból kitanult férfit, hogy hatásos és

istenszeretetre tüzelő szavaival és példájával oktasson és buzdítson, s minden szükségedben menedéked és lelki vigasztalásod legyen.

15. Kerüld a csüggetégséget és szomorúságot!

Tizenötödször, minden igyekezeteddel üzd ki magadból a csüggetégség és szomorúság ridegségét, mert a zavar útját rejtegeti és a halálba vezet,¹²⁶ s légy belsődben-külsődben mindenkor derűs és nyugodt. Senkinek se mondj, vagy állj ellen, hanem mindenképp nyugodj meg mindenben, hacsak Isten dicsérete, vagy lelked üdve más nem követel.

16. Mindenkiben a jót keresd!

Tizenhatodszor, minden kívánságodat és akarásodat az isteni akarathoz mérd. A tisztaság és ártatlanság Istentől adományozott kegyelméből minden épülésedre váljék, romlásodra pedig semmi ezen a világon. Ne szennyezd be magad mások szennyével úgy, hogy mások hibáin kelleténél többet mérgeled, s a gonoszsághoz újabb gonoszságot toldasz. Nehogy szerencsétlenebbül a mélységbe bukjal, amíg másokat a mocsárból ki akarsz szabadítani. Tehát inkább hagyj mindent a legfőbb Bölcseségre, aki tudja, miképp válassza külön a jót a küiönféle rosszaktól, s takarj be jószágos szeretettel, ha már nem használhatsz a magad kára nélkül. Így minden jóban és rosszban, ha az Úr úgy engedi, egyformán haladást tapasztalhatsz.

17. Vigyázz a szívedre!

Tizenhetedszer, minden igyekezeteddel őrizd szívedet, egyedül a lelki gyakorlatoknak szenteld, nehogy a látható dolgok képei befolyásolják. Minden teremtménytől függetlenül, szabadon csüngjön a mindenség Alkotóján.

18. Szeresd felebarátodat!

Tizennyolcadszor, minden emberben az isteni Fölség képét és mását lásd, s úgy szeresd legbensőbb szereteted érzelmével valamennyit, és viseld gondját különösen a betegeknek és egyéb szűkölködőknek, csak lelki dolgaidban meghasonlás ne támadjon. Miként a jó anya is szereti és gondozza legjobban szeretett egyetlen fiát.¹²⁷

19. Imádságodat szent tettekkel egyesítsd!

Tizenkilencedszer, úgy irányítsd Istenre állandóan elmédet, hogy mind lelki, mind testi cselekedeteid imádságszámba menjenek, s minden szolgálatot, de különösen a legalantasabbakat a szeretet akkora tüzével végezd, mintha a testileg jelenlevő Krisztusnak tennéd. Különben ezt valósággal is kell és lehet gondolnod, mert Ő mondta az Evangéliumban: Amit egynek a legkisebbek közül cselekesztek, nekem teszitek.¹²⁸

¹²⁶ Szent Jeromos: *II. Comment. in Mich.* 7,14

¹²⁷ 2Kir 1,26

¹²⁸ Vö. Mt 25,40

20. A szent engedelmesség.

Huszadszor, hogy a köteles és önkéntes hódolatot és tiszteletet mindenben nyilváníthasd, a szent engedelmesség szabályát nemcsak a nagy és kétes dolgokban kell mint a szemed fényét mindenkor sértetlenül megtartanod, nemcsak a feljebbvalóknak és előljáróknak kell engedelmeskedned, hanem a kisebbeknek is. Vesd alá magad mindenkinek, s tagadd meg magad Krisztusért. A jó és közömbös cselekedetekben mindig tedd mások akaratát, semmiben se légy mások terhére. Inkább szeress Krisztusban mindenkit, s tedd magad kedvessé általában mindenkinek. Kerüld a különös nyájaskodásokat, barátkozásokat és bizalmaskodásokat. Főképp óvakodj, nehogy valaha is szavaiddal, tetteiddel, viselkedéseddel bárkinek terhére, gyűlöletére, lármájára, jogtalanságára, zavarására, zúgolódására, megszólására, botránnyára, vagy megaláztatására légy valami okból, vagy valamiképp, – akár magadtól, akár más révén lennél is oka vagy alkalmá az effélének.

21. Vigasztalódásaidat és szenvedéseidet titokban tartsd!

Huszzonegyedszer, erényeidet és lelki malasztjaidat, amelyeket akár benned, akár általad méltóztatott művelni az isteni Irgalmasság, valamint szenvedéseidet, küzdelmeidet és erényes elhatározásaidat, s hasonlókát, amennyire teheted, mindenkitől elrejtteni igyekezzél. Kivéve azonban azokat, amelyeket saját papunknak kell önvádolásunkban megvallanunk, hacsak valamely különleges és kipróbált barátodnak a magad lelki javára fel nem feded, akinek idevágó tanácsát, vagy tanítását hasznodra véled. Gondosan lopj magadnak mindenkor s mindenütt időt arra, hogy szokásos imádságaidnak és szent elmélkedéseidnek élhess, és magadban ülve emelkedjél vágyaiddal a magasságok felé.¹²⁹

22. Mindig s mindenütt gondolj Istenre!

Huszonkettedszer, szabadulj meg mindentől, és semmi földi dolgot se kívánj, vess meg minden teremtményt, s elméd akkora igyekezetével, vágyad oly tüzével figyelj Teremtődre, hogy minden alantast elfeledj, és bármit teszesz, bárhol állasz, bármivel foglalkozzál, nappal és éjjel, minden pillanatban és órában Istenre gondolj. Hidd és gondold, hogy valósággal jelenlétében vagy, s mindenhol téged néz. Mindezt nagy tisztelettel, félelemmel és rettegéssel, valamint a legnagyobb bizalommal és lángoló szeretettel gondold. Majd borulj mérhetetlen Fölsége lába elé, s keserű szívvel kérd bűneid bocsánatát. Az Isten Fiának szentséges kínszenvedésével való együttérzés lándzsájával átszögezve, keresztje előtt, megsebezve vele, könnyek és siránkozások közt jelenj meg előtte. Az egész krisztusi életet tedd a magad élete ferdeségének egyenes vonalává. Számtalan és mérhetetlen jótéteményét megfontolva, adj hálát az Úrnak. Szerelmének fullánkjától tüzesen átszúrta Őt lásd minden teremtményben. Gondolj hatalmára, jóságára és kegyességére, s minden teremtménnyel együtt fölségesen dicsérd. A mennyei haza vágyának vonzásától sóhajokkal s fohászokkal áhítozz utána. Lásd irántunk tanúsított szeretetét, s örvendő és rendkívül csodálkozva, szívvel-lélekkel merülj el benne. Elmélkedj meggondolatlanságodról, megfutamosodásodról, a téged fenntartó, felemelő és vonzó Istenről, mindenben megnyilatkozó hálátlanságodról, s megnyílnak az isteni irgalmasság kimondhatatlan mélységei, szeretetének nagy tüzébe vonulsz, és teljesen ellankadsz a siránkozástól. Végül jól fontold meg rejtett, mélységes, csodálatos, végtelenül titokzatos és bámulatos ítéleteit. Mindenben a legnagyobb szeretettel, igen nagy félelemmel és rettegéssel, hűséggel, állhatatosan és bizakodva, esedezve és

¹²⁹ Thren. 3,28

alázattal tiszteld, – mindenekelőtt azonban szentséges szenvedésének állandó és élő emlékezetét hordozd lelkedben és testedben.

23. Gondosan őrizd meg magad a gonoszlélek cselvetéseitől!

Huszonharmadszor, virrassz őrhelyeden, hogy mindenkor elháríthasd az ősi ellenség cselvetéseit, aki gyakran a fényesség angyalának tettei magát,¹³⁰ minden utunkra hurkokat és hálókat vet, hogy lelkünket foglyul ejthesse. A legóvatosabb gondossággal védj magad, mint a veréb, úgy kerülj a vadászok törét,¹³¹ s szent alázattal akkora tisztaságra törekedj, hogy a legfinomabb háló se ejthessen foglyul. Ezekről csak akkor menekedel meg sértetlenül, ha Izrael leszesz, vagyis lelki szemekkel állandóan látod Istent, akinek nem szundikál és nem alszik az őre.¹³²

24. Őszintén gyónd meg bűneidet!

Huszonnegyedszer, tartsd meg fáradhatatlanul a szerzet szabályát, a mennyei vágyak szent tüze gyullasszon lángra, sértetlenül őrizd meg lelked és tested tisztaságának szépségét, ártatlanságod tisztaságát, lelkiismereted finomságát, s a legszorgosabb gondossággal őrizkedj, nehogy valaha is lanyhaságodban esztelenkedjél. Hogy pedig mindezt buzgóbban és tisztábban megtarthatd, naponta hétszer vizsgálj meg életedet mindennapi fontolgatásodban, azaz mindig valamennyi imaóra előtt vagy után a legnagyobb figyelemmel szemlélj és dönts el, hogyan jársz óráról-óra kedvében bűn nélkül az igazságosság útján. S minthogy senki sincs, aki úgy megtartaná a fegyelmet és az igazságosságot, hogy egyáltalában ne hanyagoljon vagy hagyjon el belőle, szükséged van arra, hogy a bűnbánat fürdőjéhez visszatérj, és fájdalom s sóhajtás közepette igen gyakran szentgyónáshoz járulj.

Ebben a bűnvallomásban, vagyis szentgyónásban egészen, a valóságnak megfelelőleg és tisztán, a mentegetőzés, elhallgatás vagy takargatás minden fátyola nélkül, a maga rendjén minden fogyatékoságot fel kell fedned saját papodnak, s mint magának az Istennek, bizalommal megvallanod. Mondd el előbb mulasztásaidat, amelyekkel Istennel való vonatkozásban vétkeztél. Különösen az imádság mindkét fajtájában, az elmélkedő és az ajakimában. Aztán fogyatékoságaidat a felebarátaid iránt tartozó igazságosság megtartásában. Végül azokat a bűneidet, amelyeket érzed rossz őrizete és az érzékekkel kapcsolatos vágyak és gondolatok dolgában elkövetted.

A szentgyónást mindig töredelemnek és elégtételnek kell követnie. Ne csak a nagy, hanem a kisebb megbántásokat is fájald. Törekedj a bűn okainak és alkalmainak megszüntetésére, bármennyire ragaszkodjék hozzájuk szereteted. Az Üdvözítő szavai szerint ui. ki¹³³ kell vágnunk botránkozató szemünket, vagyis a bűnalkalmakat, amelyek fölötté gyönyörűségeseknek tetszenek nekünk, jóllehet nagyon tetszésünk ellen vannak következményeik. Épp ezért ebben a küzdelemben a legnagyobb a harc, s ezért kell az Isten szolgájának vaknak, süketnek, némának és érzéketlennek lennie mindarra, amiben nem lelheti lelke javát.

Hogy pedig az isteni parancsolatok és a mennyei fegyelem megtartását az említett dolgokban és a többiekben is gondosabban akard, és nagyobb buzgalomra gerjedj, naponta legalább egyszer őszinte lélekkel bensőségesen és tartósan fontolgasd ezt az öt dolgot: milyen

¹³⁰ 2Kor 11,14

¹³¹ Zsolt 90,2

¹³² Zsolt 120,4

¹³³ Mt 5,29; 18,9; Mk 9,46

rövid az életünk, milyen sikamlós az utunk, mily bizonytalan a halál, mekkora az igazak jutatma, mily büntetés készül az igaztalanoknak. Így nem lesz szolgálatod félelem nélkül való, s az örömöd rettegés híján.

25. Hogyan kell vélekednünk önmagunkról, ha mindjárt tökéletesek vagyunk is?

Huszonötödször és utoljára, ha mindjárt az isteni kegyelem bőségéből mindent jól cselekszel is, haszontalan szolgának és bűnösnek kell tekintened magad, méltatlannak tartanod Isten összes jótéteményeire, s a legerősebb hittel vallanod, isteni szeretettől eltelve nagy bizalommal remélned, hogy a legirgalmasabb Atya megnyitja neked könyörületes szívét. S ha kitartó és mély alázatosságodban a hit legerősebb alapjait veted, az állandó és izzó szeretet legfényesebb falait állítod fel, az összes erények festményeivel díszíted s a várva-várt boldog reménység tetőzetével megdicsőíted, – végül is mindent annak rendje szerint elhelyezel, a legfőbb mennyei lakó és a hív lelkek édes vendége, akinek gyönyörűsége az emberek fiaival lenni,¹³⁴ mindaddig veled méltóztatik lakozni kegyelmével a jelen számkivetésben, míg ez élet után a mennyei boldogság hazájában, az örök halhatatlanság dicsőséges ruhájába öltözve, orcájának fényességét az összes szentekkel ujjongva szemlélni méltó nem leszel, ahol tökéletes öröm és boldogság, minden vágyunk célja és beteljesedése vár.

Befejezés

Azt azonban minden kétséget kizárólag tudd, kedves testvér, hacsak meg nem tagadod magad, nem követheted az Üdvözítő nyomdokait,¹³⁵ és folytonos igyekezet és munka nélkül nem nyerheted el kegyelmét. S ha nem zörgetsz állandóan ajtóin, nem léphetsz a lélek békéjébe.¹³⁶ Hacsak nem tartod magad állhatatosan az Isten félelmében, házad hamarosan alapjáiig leomlik. Ha pedig hűségesen és állhatatosan gyakorlod a fenn mondottakat, az Üdvözítő irgalmasságából remélem, hogy kegyelmére méltóvá tesz a jelenben, s Vele együtt bővelkedel dicsőségben a jövő életben. Amen.

Mindezt nem azért írtam neked, testvér, mert azt gondolom, hogy rászorulsz az effélékre, hanem ugyanezeket foglaltam egybe magamnak is, s látva a magam állhatatosságának kicsinyiségét, úgy gondoltam, hogy veled, hív segítőmmel is közlöm. S így, amit kicsinyhitűségemben és közönyös hanyagságomban elmulasztok, a te nagylelkűséged és szorgos buzgóságod helyrehozza. Leginkább azért, mert megismertem mennyire egyetértesz minden szándékommal ezekben a legegyszerűbb dolgokban is, s nagy gyönyörűséged telik bennük.

Épp ezért, Krisztusban kedves testvérem, kérlek, hogy olyan szeretettel fogadd mindezeket, amilyen odaadó érülettel én küldöm neked. Az összes elmondottakat, amelyeknek megtartása ugyan a jelenben nem látszik örvendetesnek, hanem fájdalmasnak, a mennyei törekvések gyakorlása révén úgy sajátítsd el, hogy az igazságosság megnyugtató gyümölcsét hozzák¹³⁷ a jövőben. Bevárásának édes emlékezete azonban már a jelen életben töltse be lelkedet az áhítat ízével, zsírjával és kövérségével Krisztus Jézusban, a mi

¹³⁴ Péld 8,31

¹³⁵ Mt 16,24

¹³⁶ Mt 7,7 sk.

¹³⁷ Zsid 12,11

Urunkban, akinek magam, inkább száraz és bőbeszédű, mint odaadó testvéredet, a te buzgó imádságaidban ajánlom, akinek tisztelet és dicsőség, dicséret és hatalom végtelen örökön örökké. Amen.¹³⁸

¹³⁸ Róm 16,27; 1Pt 4,11

4. Krisztus követése (Epistola de imitatione Christi)

1. Testvérem! Szent Ágoston így szól a mi Urunk Jézus Krisztushoz, mondván: „Tudom, Uram, hogy a hálátlanság sehogyse tetszik neked, mert minden lelki rossz gyökere, szárító szél, minden jót felperzsel, eldugaszolja az isteni irgalmasság emberekre folyó forrását, aminek következtében sok rossz keletkezik: az élő cselekedetek elhalnak, s nem nyernek táplálékot tovább.”¹³⁹ Minthogy tehát a hálátlanság minden rossznak okozója, hálát kell adnunk Isten minden nekünk nyújtott jócselekedetéért, s mennél nagyobbak a jótétemények, annál nagyobbak kell lennie a hálának is. „Ha növekszenek az adományok, az adományok célja is növekszik” – mondja Szent Gergely.¹⁴⁰ Hogy azonban megismerjük, mire vagyunk kötelezve, hogy hálát adhassunk Istennek, végig kell gondolnunk, mekkora jót tett velünk az Isten.

2. Lásd tehát, mennyi jót tett veled az Isten. Szemléld, hogyan teremtett, váltott meg, és hívott téged? Fontold meg tehát először, honnan hívott. A nyomorúságokkal, a gonoszlelkek töreivel teljes világból hívott, akik az örök kárhozat büntetésére vonzzák a lelkeket. Másodszor gondold meg, hogy mire hívott. Biztosan arra, hogy dicsérd és szeresd őt. Ez a legnagyobb adomány, mert az angyalok tisztsége. Semmi egyebet sem tesznek az angyalok a paradicsomban, mint az Istent dicsérik. Lásd tehát, hogyan kell élned, aki az angyalok szolgálatára vagy meghívva. A világ nyomorúságából hívott, s az igaz és az örök életre vivő biztos útra helyezett és vezérelt téged. Ez a legnagyobb kegyelem, amelyet mérhetetlen jóságában tett velünk az Isten.

3. De megkérdezik Tőle az örök életre hivatottak, s ezt mondják neki: Uram, te az örök életre teremtettél és hívtál bennünket; mit tegyünk, hogy elnyerhessük? – Ő ezt feleli: Azért én is rendelem nektek, miként az Atyám országot rendelt nekem.¹⁴¹ Lássuk tehát, hogyan rendelte neki az Atya az országot? Nézzük, ő melyik úton haladt? S ha szorgosan szemléljük a szeplőtelen tükörnek,¹⁴² Jézusnak életét, azt találjuk, hogy először is a mély alázatosság útját járta. Másodszor a teljes szegénység útját. Harmadszor a tökéletes szeretetét. Negyedszer a mérhetetlen türelemét. Ötödször a csodálatos engedelmességét.

Ezen az úton kell járnunk, ha Krisztust akarjuk követni és megtalálni. Szent János is így mondja: Aki azt mondja, hogy őbenne lakik, annak úgy kell járnia, mint ahogyan ő járt.¹⁴³ Tehát azt az utat kell járnia, amelyen Krisztus haladt.

4. Először tehát azt mondom, hogy Krisztus a mélységes alázatosság útján járt, mert annyira megalázkodott, hogy megmosta tanítványai lábát.¹⁴⁴ Ha tehát ő, az Isten Fia, az angyalok királya a legalantasabb munkáig megalázkodott azzal, hogy tanítványai lábához hajolt, gondold csak meg, mennyire kell nekünk megalázkodnunk. Nem nagy dolog az előljáró, vagy velünk egyenrangú előtt meghajolni, de alacsonyabbrangúak előtt megalázkodnunk a legnagyobb jó és nagy érdem. Íme a módja, miként szerezhetünk gyorsan nagy kegyelmet, és lehetünk gazdagok Krisztus szeretetében. S amennyire megalázkodunk, annyira magasztal föl az Isten. Hidd meg, kedves, ha jól szorgoskodnánk az

¹³⁹ *Soliloquium animae ad Deum* c. 18

¹⁴⁰ *Libr. I. Homil. in Evang.* homil. 9. n. 1.

¹⁴¹ Lk 22,29

¹⁴² Bölcs 7,26

¹⁴³ 1Jn 2,6

¹⁴⁴ Vö. Jn 13,4 sk.

önmegalázódásban, több kegyelmet szerezhetnének egy hónap alatt, mint más negyven éven át.

5. A szentatyák életrajzában találjuk, hogy valaki sok időn keresztül bezárkózott cellájába, sokáig a legnagyobb szigorúságban élt. Majd kétsége támadt bizonyos kérdésben, s arra kérte Istent, mutassa meg neki az igazi feleletet. A kérdés tárgya ez volt: imádkoznak-e a szentek szeretteikért? S ha igen, hogyan imádkoznak? Amikor így imádkozott sokáig, és az Úr nem felelt neki, megalázkodott, s így szólt: Látom, nagyon kevésre vittem az Isten szolgálatában, azért nem mutatja meg nekem az Úr a kétes kérdés igazságát. Azonban elmegyek rendtársamhoz, s őt kérdem meg, hogy kérdésemet megoldja. Amikor azonban ki akart lépni cellája ajtaján, megjelent neki az Úr angyala, s mondá neki: Tudod, testvér, hogy egész életed és egész önmegtartóztatásod nem érdemelte ki, hogy az Úr megoldja azt a kérdést, amely felől kétséged támadt. De ez a megalázkodás, amellyel megaláztad magad, s testvéredtől akartál kérni tanácsot, akkora érdemet szerzett, s annyira tetszett Istennek, hogy elküldött hozzád, feleljek meg kérdéseidre. Először is azt kérdezted, imádkoznak-e szeretteikért a szentek? Tudd meg, testvér, hogy a szentek imádkoznak azokért, akiket szerettek az Úrban, s azokért, akik segítségül hívják őket, hogy őrizkedni tudjanak a rossztól, megszabaduljanak a világ kísértéseitől, s ha tévelygésben vannak, megjavuljanak, s velük mennél hamarább társuljanak. Másodszor azt kérdezted, ha imádkoznak, miképp imádkoznak? Azt mondom neked, vágyódás az ő imádságuk. Bármit kívánnak, minden további nélkül megkapják. Az ő imádságuk abban áll, hogy egykori testi szenvedéseiket, vagy Krisztusért jól végzett tetteiket bemutatják Istennek. Nem imádkoznak mást, csak amit az Úr rendel nekik, különben hiába imádkoznának.¹⁴⁵

6. Hasonlóképp egy kisebb testvér,¹⁴⁶ aki nagyon tisztelte Úrnönket, arra kérte őt, mutassa meg azt az utat, amelyen jobban tetszene Fiának. Az Úrnő ezt felelte neki: Végezd az összes alantas házi munkákat, s alázkodjál meg!¹⁴⁷

Egy szentatyától szintén megkérdezték, mi az alázatosság. S azt felelte, hogy az alázatosság nagy jó és Isten adománya. S azt mondta, úgy teszünk szert alázatosságra, hogy testi munkát vállalunk, bűnösnek tartjuk magunkat, mindenkinek alávetjük magunkat, s nem tekintjük másnak a bűnét, hanem csak a magunkét nézzük, s esedezünk Istenhez; hogy könnyörüljön rajtunk.¹⁴⁸

Ugyancsak megkérdezték egy másik szentatyától, miben kellene haladnunk Isten felé. Ő azt felelte, hogy a haladás önmagunk megalázásában áll.¹⁴⁹

7. Másodszor, a mi Urunk Jézus Krisztus élete a legvégső szegénység volt. Szent Bernát mondja: „Vizsgáld Üdvözítőnk egész életét a Szűztől való születéstől a kereszthalálíg, nem találsz benne mást, mint a legnagyobb szegénységet.”¹⁵⁰ S mennél szegényebb valaki, annál hasonlóbb az Isten Fiához, s annál közelebb áll hozzá.

8. Megkérdezték Szent Ferencet, mi vezet jobban a tökéletességre? Ő azt felelte, hogy a szegénység.¹⁵¹

¹⁴⁵ Libr. V. de Vitis Patrum, libell. 15.

¹⁴⁶ A szentéletű Ioannes Firmanus-t sejtik benne, akiről Wadding is szól ad an. 1272. n. 23. Kisebb testvéreknek a ferenceseket nevezik.

¹⁴⁷ Úrnönk a Boldogságos Szűz Mária

¹⁴⁸ Libr. V. de Vitis Patrum, libell. 15. n. 82.

¹⁴⁹ Libr. V. de Vitis Patrum, libell. 15. n. 77.

¹⁵⁰ Tartalmilag több hellyel egyezik, szó szerint nem található Szent Bernát műveiben. Pl. *Serm. 1 in Vig. Nativit.*, n. 5.

¹⁵¹ *Legenda S. Francisci*, c. 7.

9. Harmadszor, a mi Urunk Jézus Krisztusnak tökéletes szeretete volt. Az a szeretet, amellyel szeretett minket, vonzotta őt a mennyből a földre. A szeretet volt az a kötél, amely az oszlophoz kötötte, amikor kegyetlenül ütlegették. Önmagánál jobban szeretett bennünket, mert meg akart halni, hogy mi élhessünk. El akart adadni, hogy bennünket a gonoszlélek hatalmától megváltson. Lelkét és testét adta értünk. A szeretet mutatja meg, kicsoda Krisztus igazi tanítványa. Ő mondta ugyanis: Arról ismernek meg, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást.¹⁵² A szeretet tesz bennünket Krisztus gyermekévé és tanítványává.

10. Megkérdeztek egy szentatyát, mi az oka annak, hogy éjjel-nappal dolgozunk, s mégsem érzük el azt a tökéletességet, amelyet atyáink elértek. Ő azt felelte, hogy a régi atyákban megvolt az, hogy jobban örültek a másik vigasztalódásának, mint a magukénak, s ezzel értek nagy tökéletességre. Mi azonban dolgozunk csak, s nem jutunk tökéletességre, mert mindegyikünk a saját vigasztalódását és hasznát keresi, felebarátja hasznát és vigasztalódását pedig nem szereti. Ha tehát rövid idő alatt kívánsz nagy tökéletességre elérni és szert tenni, törekedj mindenben, amiben csak teheted, testvéreidnek szolgálni, és jobban szeresd a más vigasztalódását és hasznát, mint a magadét.

11. Negyedszer, a mi Urunk Jézus Krisztus igen türelmes volt. Lásd, mennyit szenvedett, s mily igazságtalanul szenvedett. Soha nem találod zúgolódva. Ártatlan bárányként vezették mindenfelé. Amikor átkozták, ő nem átkozott, amikor szenvedett, nem fenyegetőzött,¹⁵³ hanem a legszelídebb bárányként engedett bánni magával. A türelem összezúzza az ellenség minden támadását.

Olvassuk, hogy valaki egyszer kihallgatta az ördögök beszédjét. Az egyiktől azt kérdezték, hogyan győzi le a szerzeteseket? Ő ezt felelte, mondván: nem tudom őket legyőzni, mert amikor haragra és egyenetlenkedésre kísértem őket, egyik a másiknak vallja be bűnét, s mindent összezúz türelmével.¹⁵⁴

Ez legyen tehát, kedvesem, a te ajkadon is. Amikor valaki korhol, ezt mondjad: Én vétkem, – szándékom máskor jobban cselekedni!

12. Ötödször, a mi Ururuk Jézus Krisztus csodálatos szegény volt. Ezért engedelmeskedett egész a halálig, nem is akármilyen halálig, hanem a kereszthalálig.¹⁵⁵ Ez sokkal keserűbb és sokkal aprólékosabb és tiszteletlenebb minden egyéb halálnál. S mert nagyon engedelmes volt, nagyon felmagasztalta őt az Úr.¹⁵⁶ Aki tehát felmagasztaltatásra vágyik, tisztán és tökéletesen engedelmeskedjék.

13. A szentatyák életrajzában olvassuk, hogy az egyik szentatya elbeszélése szerint annak, aki Istenért engedelmisséget fogadott, nagyobb érdeme van, mint a pusztában egyedül álló remetének. Azt mondta ugyanis, hogy egy szentatya a saját elbeszélése szerint, négy rendet látott a mennyben. Az egyikben azok voltak, akik Istenért türelemmel viselték betegségeiket. A másokban azok, akik szegényeket láttak vendégül. A harmadikban a magányban élők. A negyedikben, akik Istenért engedelmisségben éltek. S úgy látta, hogy az engedelmisségben élőknek egy aranykoronával több van, mint a többieknek. Azt hallotta, hogy ezeknek azért van nagyobb dicsőségük, mert minden tettüket engedelmisségből végezték, a többiek többé-kevésbé saját akaratuk szerint cselekedtek.¹⁵⁷

¹⁵² Jn 13,35

¹⁵³ Vö. 1Pt 2,23

¹⁵⁴ III. *de Vitis Patrum*, n. 18.

¹⁵⁵ Vö. Fil 2,8

¹⁵⁶ Fil 2,9

¹⁵⁷ Libr. V. libell. 14, n. 19.

Az engedelmesség áldozata minden más áldozatot felülmúl, mert saját akaratunkat hozzuk áldozatul.¹⁵⁸

Épp ezért, kedves testvérem, ha nagyot akarsz haladni és Istennek tetszeni, törekedj tisztán engedelmeskedni mindabban, amit parancsolnak.

14. Igyekezz az imádság emberévé válni. Az ima alázatossá, türelmessé és engedelmessé tesz. Az imában van minden javad. Az ima révén birod Isten a jelen és az örök életben. Szent Ferenc mondotta, hogy lehetetlennek látja az Isten szolgálatában való haladást, ha nem vagyunk az ima barátai.

15. Ha szert akarsz tenni az imára, testvérem, a hallgatagságot kell elsajátítanod. Hogy a hallgatagságot megszerezd, a magányt kell kedvelned. A szentatyák életrajzában olvassuk az egyik szentatyáról, hogy halála közeledtével arra kérték a szerzetesek, mondjon nekik valami üdvös ígét. S ő ezt mondta: Testvérek, semmit se tartok jobbnak a hallgatásnál.¹⁵⁹

Arra törekedj tehát, testvérem, hogy a szolgálai munka idején, dolgozzál tehetséged szerint, és csendben. Amint a munkának vége, azonnal menekülj a magányba. Azonban vigyázz, a magányban se légy tétlen, mert a tétlenség nagyon veszedelmes a magányban.

Egy szentatyától kérdezte valaki, hogyan tetszhetne Istennek és az embereknek. A szentatyá ezt felelte neki: Beszélj keveset, s dolgozzál sokat.¹⁶⁰

A szentatyák életrajza szerint, amikor Arzénusz apát még palotában élt, kérte Istent, mondván: Uram, vezérelj az üdvösségre. S hangot hallott, amely így szólt: Arzénusz, kerüld az embereket, és üdvözlösz. Ugyancsak vele történt, hogy szerzetesi életében ismét ugyanezt imádkozta, mondván: Uram, vezérelj az üdvösségre engem. Majd hallotta a választ: Arzénusz, menekülj a világtól, légy hallgatag és nyugodjál meg; ezek a bűntől való tartózkodás gyökerei, ezek az üdvösség alapelvei.¹⁶¹

16. Ugyancsak a szentatyák életrajzában olvassuk, hogy Makáriusz apát ezt mondta testvéreinek: a szentmise után meneküljétek, testvérek. Az egyik megkérdezte tőle: Hová fussunk még ebből a magányból? Erre az apát ajkára tette kezét, s ezt mondta: Ezt értem menekülésen. S így lépett be cellájába, bezárta az ajtót, egyedül élt és imába mélyedt.¹⁶²

Ha mindezt megtartod, testvérem, nem kételkedem benne, hogy rövid időn belül nagy tökéletességre jutsz. Szavaim engem helyettesítenek. Olvasd gyakran, s amikor olvasod, arra gondold, hogy én beszélek veled, s mondom ezeket a szavakat. Minden este, valahányszor ágyadnak dülsz, vizsgálj meg magad, vajon úgy éltél-e aznap, ahogy megírtam neked. Isten veled, s imádkozzál érettem Istenhez!

¹⁵⁸ Gregor., *XXXV. Moral.*, c. 14, n. 28

¹⁵⁹ Libr. V. libell. 15, n. 19.

¹⁶⁰ Libr. V. libell. 15, n. 19.

¹⁶¹ Libr. III. n. 190 et libell. 2, n. 3.

¹⁶² Libr. V. 4, n. 27.

5. A mi Urunk kínszenvedésének zsolozsmája¹⁶³, vagy Bonaventúra testvér siralmai¹⁶⁴ (Officium de passione Domini Planctus Bonaventurae)

A hajnali óra és a Dicséret himnuszát Sík Sándor, a többi óráét Szedő Dénes fordította

Hajnali imaórára¹⁶⁵

Vers: Uram, nyisd meg ajkaimat.

Felelet: És az én szám a te dicséretedet hirdeti.

V. Istenem, + figyelmezz segítségemre.

F. Uram, siess segedelmemre.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.

Meghívó vers.¹⁶⁶ Az elfogott és kigúnyolt, megostorozott és keresztfeszített Krisztust, + jertek, imádjuk.

Ismételjük: Az elfogott és kigúnyolt, megostorozott és keresztfeszített Krisztust, jertek, imádjuk.

94. zsoltár. Jertek, örvendezzünk az Úrnak, ujjongjunk szabadító Istenünknek; járuljunk eléje magasztalással, vigadjunk előtte zsoltárokkal.

Az elfogott és kigúnyolt, megostorozott és keresztfeszített Krisztust, jertek, imádjuk.

Mert nagy Isten az Úr, hatalmas király ő minden istenen: kezében van a föld minden határa s övéi a hegyek csúcsai.

Jertek, imádjuk.

Övé a tenger, ő alkotta meg, s az ő keze formálta a szárazföldet; jertek, imádjuk leborulva őt, esedezünk az Úr, a mi alkotónk előtt; mert ő az Úr, a mi Istenünk, mi pedig az ő legelőjének népe, s kezének juhái vagyunk.

Az elfogott és kigúnyolt, megostorozott és keresztfeszített Krisztust, jertek, imádjuk.

Ma, ha szavát meghalljátok, meg ne keményítsétek szíveteket, mint a Bosszantás helyén és a Kísértés napján a pusztában, hol atyáitok megkísértettek engem, próbára tettek, bár látták műveimet.

¹⁶³ A zsolozsma bővebb szertartását is közöljük, hogy egyszerűbb híveink is használhassák, s még több kiegészítéssel különnyomatban is kiadhassuk.

¹⁶⁴ Több kódex illeti így találóan Szent Bonaventúrának ezt a kis zsolozsmáját.

¹⁶⁵ Az Egyház istentiszteletének ma is használatos rendje olyan korban alakult ki, amelyben a római óraszámítás alapján az éjtszakát három őrváltásra (mai számításunk szerint 9, 12 és 3 órára esett), a nappalt első, harmadik, hatodik és kilencedik (mai számításunk szerint 6, 9, 12 és 3 órára esett) órára, valamint estére osztották fel. Az imaórák már Jézus korában ezekre a szakaszokra estek, s így honosodott meg a keresztyén imarendben, s állandósult a szerzetesek és papok zsolozsmájában. A zsolozsma közös végzésénél az egyes zsoltárverseket és himnusokat két karra oszolva felváltva mondjuk. A hajnali imaórán a feloldozást és az áldásokat az előimádkozó mondja, az olvasmányt egy résztvevő végzi.

¹⁶⁶ A hajnali imaórát mindig egy meghívó vers vezeti be, amelyben kifejezésre jut a zsolozsma ünnepi tárgya. Most a szenvedő Jézus ünneplésére hív meg. A 94. zsoltár szakasza között egészben, vagy részben ismételtjük a meghívó verset, amint a maga helyén be is iktattuk.

Jertek, imádjuk.

Negyven esztendeig bosszankodtam e nemzedéken s azt mondtam: Tévelyegnek ezek szívükben szüntelen, és nem ismerik az én utaimat, úghogy megesküdtem haragomban: Nem mennek be nyugalmamba!

Az elfogott és kigúnyolt, megostorozott és keresztrefeszített Krisztust, jertek, imádjuk.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most mindenkor, és mindörökön örökké. Amen.

Jertek, imádjuk.

Az elfogott és kigúnyolt, megostorozott és keresztrefeszített Krisztust, jertek, imádjuk.

Himnusz

Urunk kínszenvedései,
mikben a föld üdvét leli,
adjanak nékünk frissülést,
szívünk vágyának enyhülést.

Éljen szívünkben szüntelen
e gyalázat, e gyötrelem,
a koronázó tövisek,
kereszt és lándzsa és szögek,

és szentséges szent sebei.
Mily méltó ezt énekleni!
Ecet és epe italát
és ezt a keserű halált.

Ez az igazi lakoma,
ez szívünk édes mámara,
lelkünk erénnyel töltse el
s dicsőség gyümölcseivel.

Ó megfeszített Jézusunk,
egész szívvel fohászkodunk,
juttass mennyországodba el,
a szentek seregeivel.

Krisztusnak áldás, tisztelet,
kit eladott a gyűlölet,
ki népeért halt kínhalált
kereszt keserves kínpadán.

Őrváltásra

Karvers.¹⁶⁷ Ellenem támadtak.

2. zsoltár. Miért dühöngenek a nemzetek, terveznek céltalan dolgokat a népek?

A föld királyai felkelnek, egybegyűlnek a fejedelmek + az Úr ellen s az ő Felkentje ellen: Szakítsuk széjjel láncukat, + rázzuk le magunkról igájukat.

A mennyekben lakó kineveti őket, + az Úr kigúnyolja őket.

Szól majd hozzájuk haragjában, + megrémíti őket bosszúságában.

Sionnak, az ő szent hegyének királyává engem tett meg, és hirdetem rendeletét.

Szól ugyanis hozzám az Úr: + Fiam vagy te, a mai napon nemzetelek én téged.

Kérd tőlem, s neked adom a nemzeteket örökségedül, + s a föld határait osztályrészedül.

Kormányozd őket vasvesszővel, + cserépedényként törjed össze őket.

Nos, hát, királyok, okuljatok, + földnek ítélői tanuljatok.

Szolgáljatok az Úrnak rettegve, + ujjongjatok előtte remegve.

Tanuljatok fegyelmet, hogy fel ne gerjedjen az Úrnak haragja, + s az igaz útról el ne vesszetek.

Midőn haragja hirtelen fellobban: + kik benne bíznak, boldogok mindnyájan.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek.

Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen.

Karvers. Ellenem támadtak férfiak irgalmatlanul, s nem kegyelmeztek lelkemnek.

V. Elhagytam házamat, elosztottam örökségemet.

F. Kedves lelkemet a bűnösök kezébe adtam.

Miatyánk.

Feloldozás. A mi Urunk Jézus Krisztus kínszenvedése vezéreljen a paradicsom örömébe.

F. Amen.

Felolvasó: Uram kérlek, áldj meg.

Áldás. Szentséges kínszenvedése által áldjon meg bennünket az Úr.

F. Amen.

Első olvasmány¹⁶⁸ Pilátus fogta Jézust és megostoroztatta. A katonák pedig tövisből koronát fonván, fejére tevék, és bíborszín köpenyvet vetének rája, és hozzálépdelvén mondogatták: Üdvözlégy, zsidók királya: És leköpdösvén őt, nádszálat vevének és az ő fejét verdesék. Te pedig, Uram, irgalmazz minékünk.

F. Hála Istennek.

F.¹⁶⁹ A nép vénei tanácsot ülének, hogy Jézust csellel megfogják és megöljék. + Mint a latorhoz, úgy menének ki kardokkal és dorongokkal.

V. A főpapok és farizeusok tanácsot tartának, hogy Jézust csellel elfogják és megöljék. Mint a latorhoz, úgy menének ki kardokkal és dorongokkal.

Felolvasó: Kérlek, áldj meg, Uram.

Áldás. Szent keresztje erejével vezéreljen az Úr az örök fényesség örömébe.

F. Amen.

Második olvasmány.¹⁷⁰ Átvevék tehát Jézust és elvivek. Aki keresztjét hordozván, kiméne az úgynevezett koponyahegyre, amely héberül Golgotának mondatik, ahol

¹⁶⁷ Régen énekelték az egész zsoltósmát. Minden zsoltár elé és után karverset iktattak, amely szintén az ünneplés titkát juttatta kifejezésre. Az egyszerűbb napokon és a magánzsoltósmákban a zsoltár elején csak a karvers első szavait énekelték, s a zsoltár végére maradt a teljes szöveg. Nálunk is ez a helyzet.

¹⁶⁸ Jn 19,1–3; utána Mt 27,30

¹⁶⁹ Mt 26,4;47

megfeszíték őt, és vele másik kettőt kétfelől, középen meg Jézust. Jézus pedig mondá: Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek. Te pedig, Uram, irgalmazz minékünk.

F. Hála Istennek!

F.¹⁷¹ Mint latorra, úgy jöttetek ki kardokkal és dorongokkal megfogni engemet. + Naponkint nálatok ültem, tanítván a templomban, és nem fogtatok el engem, és íme, megostorozva visztek, hogy keresztrefeszítsetek.

V. Amikor pedig Jézusra kezüket veték, és elfogták őt, mondá nekik.

F. Naponkint nálatok ültem, tanítván a templomban, és nem fogtatok el engem, és íme most megostorozva visztek, hogy keresztrefeszítsetek.

Felolvasó: Kérlek, áldj meg, Uram.

Áldás. Krisztus véérének hullása legyen örök üdvösségünk és oltalmunk.

F. Amen.

Harmadik olvasmány.¹⁷² Ennek utána tudván, hogy minden el van végezve, hogy beteljesedjék az Írás, mondá: Szomjúhozom! Vala pedig ott egy edény tele ecettel. Azok tehát ecettel telt spongyát tüzvéni izsópra, odanyújták az ő szájához. Amint pedig Jézus az ecetet elvette, mondá: Beteljesedett! És lehajtván fejét, kiadá lelkét. Te pedig, Uram, irgalmazz minékünk!

F. Hála Istennek!

F.¹⁷³ Sötétség támadt, amikor a zsidók keresztrefeszítették Jézust. És kilenc óra tájban nagy szóval kiálta Jézus: Istenem, Istenem, miért hagytál el engem? + És lehajtván fejét, kiadá lelkét.

V. Jézus nagy szóval kiáltván mondá: Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet.

F. És lehajtván fejét, kiadá lelkét.

V. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek.

F. És lehajtván fejét, kiadá lelkét.

Dicséretre

V. Isten, + figyelmezz segítségemre.

F. Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökön örökké Amen. Alleluja.

Karvers. Gyalázatokat.

12. zsoltár. Meddig felejtesz el, Uram, egészen? + Arcodat meddig fordítod el tőlem?

Meddig kell gondokat hordoznom lelkemben? + Fájdalmat mindennap szívemben?

Meddig kerekedik fölém ellenségem? + Nézz reám, és hallgass meg, Uram, Istenem!

Ragyogtasd meg szememet, hogy halálos bűnbe sohase merüljek, + hogy sohase mondja ellenségem; Legyőztem!

Örvendeznek szorongatóim, hogy meginogtam, + én azonban bízom a te irgalmadban.

Szívem ujjong, mert megszabadítasz, éneklek az Úrnak, ki velem jót tesz, s a fölséges Úr nevét zsoltárral dicsérem.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak + és Szentlélek Istennek.

Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor + és mindörökön örökké. Amen.

¹⁷⁰ Jn 19,16–18. Az utolsó mondat: Lk 23,34

¹⁷¹ Vö. Mt 25,55; Mk 14,48; Lk 22,52

¹⁷² Jn 19,28–30

¹⁷³ Vö. Lk 23,44;46. Cfr. Brev. Rom. fer. VI. in *Parasceve*, noct. 2, resp. 2.

Karvers.¹⁷⁴ Gyalázatokat és rettegéseket szenvedtem tőlük, az Úr velem van, mint valami erős harcos.

Szentírási fejezet.¹⁷⁵ Ajkunk lelke, az Úr Krisztus, bűneink fogságába került, s ezt mondtuk neki: árnyékodban élünk a népek között.

F. Hála Istennek!

Himnusz

Krisztus Mestert,
ki kereszten
váltotta meg a híveket,
boldog nyája
vígán áldja,
Dalunk bezengje az eget.

Nagy gyötrelme
emberelme
s szív keménységét törje meg,
hogyan szeressen
és kövessen
Ó üdvözítő Szeretet!

Amaz ostor
vaskarmostól
s boldogságos sebhelyeid
szerezzék meg
minden népnek
Krisztus örök kegyelmeit.

Szívünk érje
hulló vére,
melyben tisztára mosdatál,
sírva áldjunk,
úgy imádjunk,
Ki csillagokat alkotál.

Szenvedésed
adjon édes
szent részegséget minékünk.
Hívj el Hozzád,
s a mennyország
Meghozza boldog örömünk.

V. Álkapcát adott az őt ütlegelők kezébe.

F. Gyötrelmekkel töltötték meg őt.

Karvers. Tulajdon Fiának.

¹⁷⁴ Vö. Jer 20,11

¹⁷⁵ Thren. 4,20

Zakariás éneke.¹⁷⁶ Áldott + legyen az Úr, Izrael Istene, + mert rátekintett és megváltást készített az ő népének.

És az üdvösség szarvát támasztotta nekünk, + Dávidnak, az ő szolgájának házában.

Amint szólott vala szentjei szája által, + ősidőktől fogva prófétái által.

Szabadulást ellenségeinktől, + és mindazok kezéből, kik gyűlölnék minket.

Hogy irgalmasságot cselekedjék atyáinkkal, + és megemlékezzen az ő szent szövetségéről.

Az esküről, melyet esküdött Ábrahám atyánknak, + hogy megadja nekünk.

Hogy ellenségeink kezéből megszabadítva, + félelem nélkül szolgáljunk neki.

Jámborságban és igazságban őelötte, + minden napjainkban.

Te meg, gyermek, a Magasságbeli prófétájának fogsz hívatni, + mert előre mégy az Úr színe előtt, elkészíteni az ő útjait.

Hogy az üdvösség tudományát add az ő népének, + bűneik bocsánatára.

A mi Istenünknek mélységes irgalmából, + mellyel meglátogatott bennünket a magasságból felkelő.

Hogy világítson azoknak, kik a sötétségben és a halál árnyékában ülnek, + hogy lábainkat a békesség útjára igazítsa.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek.

Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen.

Karvers.¹⁷⁷ Tulajdon Fiának nem kegyelmezett az Isten, hanem értünk mindannyiunkért odaadta őt.

V. Uram, irgalmazz nekünk.

F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk. Uram, Jézus, Krisztus, aki a hajnali óra idején az emberi nem üdvösségéért azt akartad, hogy eláruljanak, elfogjanak, megkötözzenek, megostorozzanak, arcul üssenek és megköpdössenek: tedd, kérünk, hogy a gyalázatok és viszontagságokat a te neved dicsőségére örömmel fogadjuk, s így ezen szentséges kínszenvedésednek emlékezetét folytonosan elménkben tartsuk; hogy a feltámadásodban való részesedésre szerencsésen eljutni méltók legyünk. Ki élsz és uralkodol, az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, Isten, mindörökön örökké. Amen.

V. Uram, hallgasd meg könyörgésemet.

F. És az én kiáltásom jusson eléd.

V. Adjunk hálát az Úrnak.

F. Hála Istennek!

V. A megholt hívek lelkei Isten irgalmából békességben nyugodjanak.

F. Amen.

Az első imaórára

(Halkan): Miatyánk. Üdvözlégy.

Előimádkozó: Isten, + figyelmezz segítségemre.

Felelet: Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.

Himnusz

¹⁷⁶ Lk 1,68 sk.

¹⁷⁷ Vö. Jn 3,16

Szederjes arcod fátyolos,
 Igazság Napja, mert gúnyos
 bókkal imádnak katonák,
 bős ostoruk zuhogva rád.

Mi gyöngédebben kérlelünk,
 hogy irgalmazzál minekünk,
 míg elnéző szíved szerint
 szerelmed minket égbe int.

Krisztusnak áldás, tisztelet,
 kit eladott a gyűlölet,
 ki népeért halt kínhalált
 kereszt keserves kőpadán.

Karvers. Nem fordítottam el.

42. zsoltár. Szolgáltass nekem igazságot, Istenem, kelj védelmére ügyemnek az istentelen nemzetséggel szemben, + a gonosz és álnok embertől szabadíts meg engem.

Hisz te vagy az Isten, az én erősségem, + miért vetsz el engem, miért kell szomorúan járnom kelnem, míg sanyargat engem ellenségem?

Küldd el világosságodat és igazságodat, + hadd vezessenek és vigyenek el engem szent hegyedre és hajlékaidba.

És bemegegyek az Isten oltárához, + az Istenhez, ki ifjúi örömmel tölt el engem.

És lantszóval dicsérlek téged, Isten, én Istenem, + miért vagy szomorú, lelkem, miért háborgatsz engem?

Bízzál az Istenben, mert fogom még áldani őt, + arcom üdvösségét, az én Istenemet.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak, + és Szentlélek Istennek.

Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, + és mindörökön örökké. Amen.

Karvers.¹⁷⁸ Nem fordítottam el orcámat azoktól, akik szidalmaztak és leköpdöstek engem.

Szentírási vers.¹⁷⁹ Gondoljatok hát arra, aki a bűnösök részéről maga ellen ily nagy ellentmondást szenvedett el, hogy ne lankadjatok el, és ne csüggedjete lelketekben.

F. Hála Istennek!

V.¹⁸⁰ Amikor átkozták, ő nem átkozott senkit.

F. És amikor szenvedett, nem fenyegetett senkit.

V. Uram, irgalmazz nekünk.

F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörgjünk. Uram Jézus Krisztus, ki a nap első órájában értünk, bűnösökért, Pilátus helytartó elé állítva, bírák Bírāja létedre a legkeményebb ítéletet elviseltesd: alázatosan esedezünk hozzád, hogy nekünk nyomorult ítéldőnknek segítségére siess, nehogy az utolsó ítéleten az örök kárhozatra ítéltessünk, hanem méltók legyünk mennyei híveiddel társulni. Ki élsz és uralkodol, az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, Isten, mindörökön örökké. Amen.

V. Uram, hallgasd meg könyörgésünket.

F. És a mi kiáltásunk jusson eléd.

V. Adjunk hálát az Úrnak.

¹⁷⁸ Iz 50,6

¹⁷⁹ Zsid 12,3

¹⁸⁰ 1Pt 2,23

F. Hála Istennek!

V. És a megholt hívek lelkei Isten irgalmából békességben nyugodjanak.

F. Amen.

A harmadik imaórára

(Halkan): Miatyánk. Üdvözlégy.

Előimádkozó: Isten, + figyelmezz segítségemre.

F. Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.

Himnusz.

Harmad órában hajtanak
a vesztőhelyre, lankatag
Krisztus. Hogy vitted válladon
keresztedet: értünk vagyon.

Add, úgy szeressünk ezután,
mint szentek, élve igazán,
hogy majd érdemlett nyugovást
leljünk mennyekben bizovást.

Krisztusnak áldás, tisztelet,
kit eladott a gyűlölet,
ki népeért halt kínhalált
kereszt keserves kárpadán.

Karvers. Az Urat.

63. zsoltár. Hallgasd meg, Isten, esdő könyörgésemet, + az ellenség félelmétől szabadítsd meg lelkemet.

Oltalmaz meg a gonoszok zsinatjától, + a gonosztevők sokaságától.

Mert kardként megélesítik nyelvüket, + íjként felajzzák keserű beszédüket, hogy titkon lenyilazzák az ártatlant.

Le is nyilazzák hirtelen anélkül, hogy félnének, + megátalkodnak gonosz szándékukban.

Megegyeznek, hogy tört vetnek titokban, + azt mondogatják, ki látja meg?

Gonoszságokat terveznek, + felemésztik ármánykodásban erejüket.

Az ember szíve felfuvalkodik, + de az Isten felülkerekedik.

Ütések gyermeknyilak ütésivé lesznek, + nyelvük erejét vesztik s ellenük támad.

Megdöbben mindenki, aki látja őket, + és megfélemlenek mind az emberek.

Hirdetik az Isten tetteit, + és megértik cselekedeteit.

Örvendezik akkor az igaz az Úrban, ki benne reménykedett, + és dicsekszenek az igaz szívűek mindnyájan.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak, + és Szentlélek Istennek.

Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, + és mindörökön örökké. Amen.

Karvers.¹⁸¹ Az Urat mint a bárányt vitték a megöletésre, és nem nyitotta meg ajkát.

¹⁸¹ Iz 53,7

Szentírási szakasz.¹⁸² Krisztus szenvedett érettünk, példát hagyván nektek, hogy az ő nyomdokait kövessétek; aki bűnt nem tett, sem álnokság az ő szájában nem találtatott.

F. Hála Istennek!

V.¹⁸³ Feláldoztatott, mert ő akarta.

F. És bűneinket ő hordozta.

V. Uram, irgalmazz nekünk.

F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk. Uram, Jézus Krisztus, az élő Isten Fia, aki a nap harmadik órájában a világ üdvösségéért a kereszthalálra vezettedél, esedezve kérünk, hogy szentséges kínszenvedésed erejével minden bűnünket eltöröljed, és örök dicsőséged boldogságára irgalmasan elvezérelj. Ki élsz uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, most és mindenkor és mindörökké. Amen.

V. Uram, hallgasd meg könyörgésünket.

F. És a mi kiáltásunk jusson eléd.

V. Áldjuk az Urat!

F. Hála Istennek.

V. És a meghalt hívek lelkei Isten irgalmasságából békességben nyugodjanak.

F. Amen.

A hatodik imaórára

(Halkan) Miatyánk. Üdvözlégy.

Előimádkozó: Isten + figyelmezz segítségemre.

F. Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.

Himnusz

Tested kereszten függe már,
kínodban megszomjúhozál,
fűzvén temérdek vasszegek
a fára lábad és kezéd.

Adassék hála, hódolat
a megfeszített Fiúnak,
ki értünk vérzett, szenvedett
s kitárta nekünk az eget.

Krisztusnak áldás, tisztelet,
kit eladott a gyűlölet,
ki népeért halt kínhalált
kereszt keserves kínpadán.

Karvers. Feje fölé pedig.

115. zsoltár. Hittem, s azért így szóltam: + felette nagy megalázás ért.

Elkeseredésemben mondtam: + hazug minden ember.

¹⁸² 1Pt 2,21.22

¹⁸³ Pl. Iz 53,7.12

Mivel viszonozzam az Úrnak + mindazt, amit velem cselekedett?
 Felemelem a szabadulás kelyhét, + és az Úr nevét segítségül hívom.
 Teljesítem az Úrnak fogadalmait egész népe előtt, + az Úr színe előtt drága dolog,
 hogy meghaljanak a jámborok.
 Én is, Uram, a te szolgád vagyok, + szolgád vagyok és fia szolgálódnak.
 Széttörted bilincseimet, + a hála áldozatát neked bemutatom, s az Úr nevét
 segítségül hívom.
 Teljesítem az Úrnak tett fogadalmait egész népe előtt, + az Úr házában udvaraiban,
 tebenned, Jeruzsálem.
 Dicsőség az Atyának és Fiúnak, + és Szentlélek Istennek.
 Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, + és mindörökön örökké. Amen.
 Karvers.¹⁸⁴ Feje fölé pedig az ő ügyét helyezték írván: Názáreti Jézus, a zsidók királya.
 Szentírási szakasz.¹⁸⁵ Odaadta magát azoknak, akik igaztalanul ítélték el, aki bűneinket
 jómaga hordozta testében a fán, hogy a bűnnek meghalván az igazságosságnak éljünk, akinek
 kétségétől gyógyultunk meg.
 F. Hála Istennek!
 V.¹⁸⁶ Föláldoztatott, mert ő akarta.
 F. És bűneinket ő hordozta.
 V. Uram, irgalmazz nekünk.
 F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.
 Könyörgjünk. Uram Jézus Krisztus, aki a nap hatodik óráján a kereszt oltárára
 felszálltál, amelyen üdvösségünket szomjúhozván, epével és ecettel itatni engedted magad:
 esedezve kérünk; meggyullasztott és lángra lobbantott szívünket tedd szomjasakká
 szenvedésed kelyhére. Ki élsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, Isten,
 mindörökön örökké. Amen.
 V. Uram, hallgasd meg könyörgésünket.
 F. És a mi kiáltásunk jussod eléd.
 V. Áldjuk az Urat!
 F. Hála Istennek!
 V. És a meghalt hívek lelkei Isten irgalmából békességben nyugodjanak.
 F. Amen.

A kilencedik imaórára

(Halkan): Miatyánk. Üdvözlégy.
 Előimádkozó: Isten, + figyelmezz segítségemre.
 F. Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek,
 miképpen kezdetben vala, most és mindenkor és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.

Himnusz

Krisztusnak boldog kínjai
 serkentsék szívünk szállani
 míg megtisztulva általuk
 a mennyek csarnokába jut.

¹⁸⁴ Vö. Jn 19,19

¹⁸⁵ 1Pt 2,23.24

¹⁸⁶ Vö. Iz 53,7.12

Dicsőség néked, Krisztus Úr!
Keresztre vontak botorul;
szóltál, s kiadtad lelkedet,
megváltva, ami elveszett.

Krisztusnak áldás, tisztelet,
kit eladott a gyűlölet,
ki népeért halt kínhalált
kereszt keserves kínpadán.

Karvers. És amikor magához vette.

141. zsoltár. Szavammal az Úrhoz kiáltok, + szavammal az Úrhoz könyörgök.

Színe elé öntöm imádságomat, + feltárom előtte nyomorúságomat.

Ha lelkem elcsügged, + te ismered ösvényeimet.

Ezen az úton, amelyen járok, + titkon tört vetettek nekem.

Fürkészve tekintek jobbra, + de nincs ki velem gondolna.

Nincs számomra menedék, + nem akad, ki életemmel törődne.

Hozzád kiáltok, Uram, + mondom, te vagy az én bizodalom, osztályrészem az élőknek földjén.

Méltasd figyelemre könyörgésemet, + mert felette bágyadt lettem.

Szabadíts meg üldözőimtől, + mert erősebbek nálam.

Vezess ki a börtönből, hogy dicsérjem nevedet, + várnak az igazak engem, míg jót teszel velem. Dicsőség.

Karvers.¹⁸⁷ Amint pedig Jézus az ecetet elvette, mondá: Beteljesedett! És lehajtván fejét kiadá lelket.

Szentírási fejezet.¹⁸⁸ Mert illő volt ahhoz, akiért van minden és aki által van minden, ki sok fiat akart a dicsőségbe vezetni, hogy üdvösségük szerzőjét szenvedés által vezesse a tökéletességbe.

F. Hála Istennek!

V.¹⁸⁹ Halálra adta lelkét.

F. És a bűnös férfiak közé számíttatott.

V. Uram, irgalmazz nekünk.

F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk. Uram, Jézus Krisztus, aki a nap kilencedik órájában a kereszten kitért kezekkel és lehajtott fővel, az Atya Istennek adta át lelked, és halálozod kulcsával a paradicsomot a legméltányosabban kinyitottad: engedd nekünk, méltatlan esedezőknek; hogy halálunk óráján lelkünk hozzád, aki az igazi paradicsom vagy, irgalmasan eljuthasson. Ki élsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, Isten, mindörökön örökké. Amen.

V. Uram, hallgasd meg könyörgésünket.

F. És a mi kiáltásunk jusson eléd.

V. Áldjuk az Urat!

F. Hála Istennek!

V. És a megholt hívek lelkei Isten irgalmasságából békeességben nyugodjanak. Amen.

¹⁸⁷ Jn 19,30

¹⁸⁸ Vö. Zsid 2,10

¹⁸⁹ Iz 53,12

Vecsernyére

(Halkan): Miatyánk. Üdvözlégy.

Előimádkozó: Isten, + figyelmezz segítségemre.

F. Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.

Karvers. Méltó vagy.

29. zsoltár. Magasztallak, Uram, mert fölemeltél engem, + és nem engedted, hogy elleneim örüljenek fölöttem.

Hozzád kiáltottam, Uram, én Istenem, + és te meggyógyítottál engem.

Uram, kihoztad lelkemet az alvilágból, + megmentettél azok közül, kik a sírba szálltak.

Zengjeteك zsoltárt az Úrnak, ti, az ő szentjei, + áldjátok szent emlékezetét.

Mert büntet ugyan haragjában, + de jóakarátú élethossziglan.

Este sírás tér be, + de reggelre vidámság.

Mikor dúslakodtam, így szóltam: + Nem fogok meginogni sohasem.

Mert te, Uram, kegyességben + szilárdá tetteك dicsőségemet.

De te elfordítottáك arcodat tőlem, + és én megrendültem.

Ekkor, Uram, hozzáđ kiáltottam, + és Istenhez könyörögtem.

Véreből mi hasznod lenne, + ha leszállanék a sírverembe?

Vajon a por magasztalhat e téged? + És hirdetheti e hűségedet?

Meghallgatott az Úr, és megkönyörült rajtam, + megsegített az Úr engem.

Sírásomat öröme fordítottáđ, + szőrruhámat szétszaggattáđ, és vidámsággal övezteđ körül.

Hogy énekeljen neked dicsőségem, és szomorúság ne érjen engem, + áldlak érte örökké, Uram, én Istenem! Dicsőség.

Karvers.¹⁹⁰ Méltó vagy, Uram, hogy elvedd a könnyvet és megnyissad annak pecsétjeit, mert megölettel és megváltottál minket Istennek önvéréddel.

Szentírási fejezet.¹⁹¹ Jézust a halálnak elszenvedéséért dicsőséggel és tisztelettel látjuk megkoronázva; hogy Isten kegyelme szerint mindenkiért megízlelje a halált.

F. Hála Istennek!

Himnusz

Kinek áldott
kínhalálad
bűnök bilincsét törte le,
böven mérjed
békességed,
Jézus, szűzeknek gyöngyszeme.

Korbácsolva,
megtílólvá,
fanyar, maró epét ivál,
vétkéinkért
ontottál vért,
Mindenható, örök Király.

¹⁹⁰ Jel 5,9

¹⁹¹ Zsid 2,9

Öt sebeddel,
gyötrelmeddel,
akit szívünkben hordozunk,
vezess végre
üdvösségre,
Világmegváltó Krisztusunk.

Oltárán a
roppant fának
csordult szívedből vér folyó,
Jézus, tőled
lelkünk éled,
Atyád fényében osztozó.

Krisztus vére,
sátán főre
poklot hozó, hol nincs remény,
vonj el tőle
menyegzőre,
hol Bárány lesz a Vőlegény.

V.¹⁹² Békességes törvénye rajta.

F. Mert az ő kékségében gyógyultunk meg.

Karvers a Boldogságos Szűz énekéhez.¹⁹³ Elvonult a mi jó Pásztorunk.

Magasztalja + az én lelkem az Urat, + és örvendez az én lelkem megváltó Istenem felett.

Mert ránézett szolgálója kicsinységére, + íme, mostantól boldognak hirdet engem minden nemzedék.

Mert nagy dolgot cselekedett nekem a Hatalmas, + kinek szent az ő neve.

És irgalma nemzedékről nemzedékre, + azokon van, akik őt félik.

Hatalmas dolgokat művelt karja erejével, + szétszórta a szívük terveiben kevélykedőket.

Hatalmasokat levett a trónról + és kicsinyeket felemelt.

Éhezőket betöltött jókkal, + és üresen bocsátott el gazdagokat.

Felkarolta Izraelt, az ő szolgáját. + megemlékezvén irgalmasságáról.

Amint szólott vala atyáinknak, + Ábrahámnak és ivadéknak mindörökre.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak, + és Szentlélek Istennek.

Miképpen vala most és mindenkor, + és mindörökon örökké. Amen.

Karvers. Elvonult a mi jó Pásztorunk, az élő vizek forrása, mert életét adta juhaiért, és nyájáért meghalni méltóztatott.

V. Uram, irgalmazz nekünk.

F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk. Uram, Jézus Krisztus, ki az alkonyat órájában az emberiség üdvéért már meghalván, a keresztről levétetni és Anyád kezeibe, amint jámborul hisszük, helyeztetni akartad magad: engeddd kegyelmesen; hogy levessük bűneink terhét, s megjelenhessünk isteni Fölséged színe előtt. Ki élsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, Isten, mindörökon örökké. Amen.

¹⁹² Iz 53,5

¹⁹³ Lk 46 sk.

V. Uram, hallgasd meg könyörgésünket.
 F. És a mi kiáltásunk jusson eléd.
 V. Áldjuk az Urat!
 F. Hála Istennek!
 És meghalt hívek lelkei Isten irgalmából békeességben nyugodjanak.
 F. Amen.

Befejező imaórára

Előimádkozó: Téríts meg minket, szabadító Istenünk!
 F. És fordítsd el haragodat rólunk!
 Előimádkozó: Isten, + figyelmezz segítségemre.
 F. Uram, siess segedelmemre. Dicsőség az Atyának és Fiúnak és Szentlélek Istennek, miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, és mindörökön örökké. Amen. Alleluja.
 Karvers. Siratják őt.
 87. zsoltár. Uram, szabadításom Istene, + éjjel nappal kiáltok előtted.
 Hadd jusson imádságom színed elé, + hajtsd fületem könyörgésemre.
 Mert fájdalommal van tele a lelkem, + és életem az alvilághoz közeledik.
 A sírbaszálltak közé számítanak engem, + olyanná lettem, mint akinek segítsége nincsen.
 Védtelen lettem, miként a halottak, mint a megöltek, akik a sírban alszanak.
 Kikről többé meg nem emlékezel, + és kiket kezded eltaszított.
 Letettek engem a verem alá, + a sötétségbe és a halál árnyékába.
 Reám nehezedett a te haragod, + reám zúdítottad minden hullámodat.
 Eltávolítottad tőlem ismerőseimet, + s ők megutáltak engem.
 Fogságba kerültem, nincsen menekvésem, + elbágyad az ínségtől szemem.
 Uram, egész nap tehozzád kiáltok, + Feléd terjesztem kezemet.
 Vajon holtakon művelsz e csodákat? + Avagy feltámasztják e az orvosok a holtakat, hogy dicsérjenek téged?
 Vajon hirdetik e a sírban kegyességedet? + Az enyészet helyén hűségedet?
 Vajon ismerik e csodáidat a sötétség helyén? + S igazságodat a feledés földjén?
 Uram, én hozzád kiáltok, + kora reggel eléd száll imádságom.
 Miért veted meg, Uram, imádságom? + Miért fordítod el tőlem arcodat?
 Ifjúkorom óta szegény vagyok és fájdalommal tele, + mióta felnőttem szégyent és gyalázatot hordozok.
 Átcsapott rajtam haragod, + és megrendítettek engem borzalmaid.
 Körülvesznek engem egésznap, miként vizek, + mindenünnen körülvesznek.
 És te eltávolítottad tőlem barátomat és társamat, + nyomorúságomtól ismerőseimet.
 Dicsőség az Atyának és Fiúnak, + Szentlélek Istennek.
 Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, + és mindörökön örökké. Amen.
 Karvers.¹⁹⁴ Siratják őt az egyszülöttet, mert ártatlanul öletett meg az Úr.

Himnusz

Ki sziklasírban nyugovál
 holtan kinyúlva, nagy Király,
 immár tebenned pihenünk,
 téged dicsérve énekünk.

¹⁹⁴ Vö. Zak 12,10

Siess mihozzánk, jó Urunk,
ne hagyjál szégyent vallanunk,
vendégelj minket azután
békéd bőséges asztalán.

Krisztusnak áldás, tisztelet,
kit eladott a gyűlölet,
ki népeért halt kínhalált
kereszt keserves kínpadán.

Szentírási szakasz¹⁹⁵ Mivel tehát Krisztus testben szenvedett, ti is ugyanazon gondolattal fegyverkezzetek fel.

F. Hála Istennek.

V.¹⁹⁶ Békességben van az ő helye

F. És lakása Sionon.

Karvers Simeon énekéhez.¹⁹⁷ Világ Megváltója.

Most + bocsátd el Uram, szolgálodat + a te igéd szerint békességben.

Mert látták szemeim + a te megváltásodat.

Melyet készítettél + minden népek színe előtt.

Világosságul a pogányok megvilágosítására, + és dicsőségére népednek, Izraelnek.

Dicsőség az Atyának és Fiúnak + és Szentlélek Istennek.

Miképpen kezdetben vala, most és mindenkor, + és mindörökön örökké. Amen.

Karvers. Világ Megváltója, szabadíts meg minket, ki keresztet és véred által megváltottál minket, segíts rajtunk, kérünk téged, Istenünk.

V. Uram, irgalmazz nekünk.

F. Krisztus, kegyelmezz nekünk. Uram, irgalmazz nekünk.

Könyörögjünk. Uram, Jézus Krisztus, ki a nap utolsó órájában a sírban nyugodtál, és szomorúságos Anyádtól és a többi asszonyoktól megsirattál: tedd, kérünk, hogy szenvedésed szemlélése közben könnyekben bővelkedjünk, és szívünk egész buzgalomával sirassuk állandóan szenvedésedet, s a maga újdonságában tartsuk égő vágyainkat. Ki érsz és uralkodol az Atyával és Szentlélekkel egyetemben, Isten, mindörökön örökké. Amen.

V. Uram, hallgasd meg könyörgésemet.

F. És az én kiáltásom jusson eléd.

V. Áldjuk az Urat!

F. Hála Istennek!

V. Áldjon + meg bennünket a mindenható Isten, az Atya, Fiú és Szentlélek. Amen.

(Időszerű Mária-antifóna. Utána Miatyánk. Üdvözlégy. Hiszekegy.)

¹⁹⁵ 1Pt 4,1

¹⁹⁶ Zsolt 75,3

¹⁹⁷ Lk 2,29 sk.